

INTERVJU • SID 8

Kollegor räddade livet på Anders

UTBILDNING • SID 10

Mytomspunnet yrke gör förebyggande arbete

TJUGOFYRA7

En tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap #35 September 2017

Efter skandalen på Transportstyrelsen, där IT-tjänsten upphandlades och hemlig informations läckte ut, är det lätt att se att Säpo och Must behöver stärkas i sin tillsyn, säger justitieminister Morgan Johansson. FOTO: THOMAS HENRIKSON

Säpo och Must ges mer makt för IT-säkerhet

■ För att höja informationssäkerheten ska Säpo och Försvarsmakten (Must) ges större makt.
– De måste kunna peka med hela handen, deras roller måste stärkas och vi håller på med förslag i den riktningen, säger justitieminister Morgan Johansson.
Det är efter IT-skandalen på Transportstyrelsen som en skärpt till-

syn för de två myndigheterna blivit aktuell.
– När de säger att man inte kan lägga ut verksamhet hos annan, då lyder man.
Morgan Johansson framträdde på Informationssäkerhetskonferensen. Tjugofyra7 bevakade och rapporterar över fem sidor.

Sidan 3

VÅLD/TERROR Kräver kraft mot terror

Storstockholm och Storgöteborg vill att regeringen agerar för att få fram en vägledning om hur våld och terror ska hanteras.

Sidan 12

CIVILT FÖRSVAR Måste bli ”verkstad”

Regeringen har skjutit till pengar och vill se ökat tempo och konkreta åtgärder i arbetet med civilt försvar.

Sidan 17

RÄDDNINGSTJÄNST Släcker på franskt vis

Oskarshamn har tagit fram ett koncept för säker släckning av bränder i gasfordon.

Sidan 20

GRÄNSER SUDDAS UT – SJU LÄN UTÖKAR SAMARBETET • SID 19

Tempot ökar på alla nivåer

I juni skrev jag en inledare som handlar om att det kanske är dags för en nollvision mot IT-haverier.

Sen briserade skandalen om Transportstyrelsens IT-hantering. Det blev förhoppningsvis en väckarklocka för aktörer inom all samhällsviktig verksamhet. Jag befärar att avslöjandet om Transportstyrelsen är toppen av ett isberg av oförmåga att hantera skyddsvärd information tillräckligt säkert.

Kräv besked om det i vardagen! Hur kommer den information att användas och skyddas, som jag just lämnat ifrån mig till affären, delat i sociala medier, till barnens skola eller idrottsföreningen?

Jag skrev också en rad om att jag önskade regn, men jag avsåg att den skulle falla lite lagom i östra Sverige där lågt grundvattenstånd hotade vattenförsörjningen. Nu blev det fyra orkaner: Harvey, Irma, Katja och José (och en jordbävning i Mexiko). Återuppbyggnadsarbetet efter katastroferna kommer att ta mycket lång tid. Och ovädren påminner om att vi behöver ha god beredskap för att extrema väder har blivit vanligare och kraftigare.

Försvarsövningen Aurora pågår och påminner oss om det oroande säkerhetspolitiska läget. Kärnvapenhotet är åter ett aktuellt ämne i den politiska debatten och tempot ökar för planeringen av civilt försvar på alla nivåer.

Nyligen lämnade MSB en rapport till regeringen om hur vi kommer att behöva arbeta med befolkningsskydd, och en annan (del-) rapport om hur vi förbereder kommunikation om hot och risker till allmänheten (bland

LEDARE

Nils Svartz
Vikarierande generaldirektör, MSB

Frågan vi alla behöver ställa oss: Vilka förmågor måste finnas i ett modernt totalförsvar?

annat i form av en trycksak till 4,5 miljoner hushåll).

Det kommer att krävas omfattande åtgärder under lång tid, inom flera områden, för att bygga upp förmågan. Ett modernt befolkningsskydd måste byggas med utgångspunkt i de förutsättningar som finns idag, och det i en tid då det säkerhetspolitiska läget förändras snabbt och hotbilden är mer komplex och diffus.

Det behövs också en samlad syn på personalförsörjningen för räddningstjänsten under höjd beredskap, inbegripet behovet av pliktpersonal och frivilliga. Utveckling av säker kommunikation för ledning, liksom teknikutveckling på varningsområdet, är andra exempel på konkreta och nödvändiga nationella satsningar. Under tiden arbetar MSB vidare med att stärka och utveckla det befintliga beståndet av skyddsrum. De områden som regeringen har lyft fram som särskilt militärstrategiskt viktiga är då prioriterade.

MSB bedömer att det behövs en organisation med ansvar för att under höjd beredskap bland annat hjälpa till med att ställa i ordning skyddsrum och informera allmänheten. Frivilliga försvarsorganisationer kan komma att få en viktig roll för att rekrytera, utbilda och organisera befolkningsskyddet på lokal nivå.

Det finns varningssystem i form av ljudanläggningar för utomhusvarning, de som testas var tredje månad, men förmågan att förvarna om förestående flyganfall har gått förlorat. Den frågan kommer MSB och Försvarsmakten att se över.

Den kommunala räddningstjänsten är idag

anpassad för insatser i fredstid. Den statliga utrustning för räddningstjänst under höjd beredskap som överfördes till kommunerna under 1990-talet är i allt väsentligt avvecklad hos kommunerna. MSB utvecklar förutställningarna för att kunna använda förstärkningsresurser även vid krigsfara och krig. Från 2018 avser MSB att erbjuda grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (grundutbildning för deltidsanställda inom räddningstjänst) som anpassats till behoven vid höjd beredskap.

Försvarsuppgörelsen i augusti om nya resurser till civilt försvar, och regeringens uppdrag till Försvarsmakten och MSB i maj, är tydliga signaler om en ambitionshöjning på alla nivåer, inbegripet kommuner och landsting. Alla behöver öka tempot för planerings- och förberedelsearbetet inklusive beredskapsåtgärder.

MSB har därför fått i uppdrag att föreslå hur arbetet med krisberedskap och den återupptagna planeringen för civilt försvar bör utvecklas i kommuner och landsting. Det handlar om förslag som förtydligar vilka uppgifter som kommuner och landsting har, med utgångspunkt i lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Vi har mycket arbete framför oss, och förväntningar på att redovisa resultat i december 2018.

Frågan vi alla behöver ställa oss lyder: Vilka förmågor måste finnas i ett modernt totalförsvar?

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Ledaren på sidan 2 är att betrakta som MSB:s officiella linje.

REDAKTIONEN

Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msb.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msb.se

Adress: Tjugofyra7, L 255, 651 81 Karlstad.
E-post: redaktionen@tjugofyra7.se.
Webb: www.tjugofyra7.se **Upplaga:** 28 000. **Tryck:** Pressgrannar, Linköping.
Tryckt på miljövänligt papper.
Tryckdag detta nummer: 21 september.
Nästa nummer är ute: 12 december.

10

23

24

INNEHÅLL #35

INFORMATIONSSÄKERHET

Säkerhetsanalys är grunden

Sidan 4

Misslyckad outsourcing kostade 150 milj

Sidan 5

FRA erbjuder gratis hjälp

Sidan 6

Vill se digital Genèvekonvention

Sidan 7

NYHETER

Kollegorna räddade livet på Anders

Sidan 8

Sotning viktigt förebyggande arbete

Sidan 10

Stor uppgradering av Wis

Sidan 24

ERFARENHETER

Släckgranater startade nya bränder

Sidan 23

När Säpo och Försvarsmakten säger att man inte kan lägga ut verksamhet hos annan, då lyder man, var Morgan Johanssons besked på Informationssäkerhetskonferensen.

FOTO: THOMAS HENRIKSSON

– De måste kunna peka med hela handen

■ Regeringen ger Säpo och Must makt att stoppa upphandling av IT-tjänster

Säpo och Must ska ges större makt för att stärka informationssäkerheten.

Det avslöjade justitieminister Morgan Johansson på informationssäkerhetskonferensen.

– De måste kunna peka med hela handen, deras roll måste bli starkare, sade Johansson.

■ Justitieministern konstaterade att Säkerhetspolisen (Säpo) och Försvarsmaktens militära underrättelse- och säkerhetstjänst (Must) är landets expertmyndigheter när det gäller informationssäkerhet.

Efter IT-skandalen på Transportstyrelsen, där IT-tjänsten upphandlades och hemlig informations läckte ut, är det lätt att se att Säpo och Must behöver stärkas i sin tillsyn, anser Johansson.

– När de säger att man inte kan lägga ut verksamhet hos annan, då lyder man. Det måste vara utgångspunkten. Deras roller måste stärkas och vi

håller på med förslag i den riktningen.

Förutom att Säpos och Musts inflytande måste stärkas konstaterade Johansson också att Transportstyrelsen hade för svag medvetenhet om vilka risker som togs när tjänsten upphandlades.

– Säkerheten måste komma först. Där har det inte varit den skärpa vi vill se. Vi måste vara mer vaksamma på vad som kan läggas i andras händer. Och det kan finnas samma typ av brister i andra myndigheter.

■ **Kan regeringen överpröva beslut hos myndigheter?**

– Om vi behöver yttra oss väger Säpos och Försvarsmaktens ord tungt.

Förutom större roll hos de två myndigheterna och större vaksamhet vid upphandling pekade Morgan Johansson på två andra viktiga lärdomar:

■ **Information till oppositionen**

– Det hade kunnat bespara oss en del bekymmer med bak-

grund om vad det handlade om. Samtidigt är informationen belagd med viss sekretess, det krävs viss försiktighet också.

■ **Information inom regeringen**

– Alla som behöver information måste få den. Sen hade det inte ändrat konsekvenserna av det som hände hos Transportstyrelsen.

Morgan Johansson noterade att mandatperioden varit en smula turbulent. Första hösten föll budgeten, andra hösten kom flyktingkrisen.

– Tredje hösten kom Trump. Det har inte saknats frågor att ta i. Man undrade vad som skulle komma i höst. Hösten kom tidigt.

När skandalen hos Transportstyrelsen uppdagades blev konsekvensen att inrikesminister Anders Ygeman fick gå. Morgan Johansson fick ta även den rollen.

– Jag fick nya uppgifter, men samtidigt släppa en del frågor som civilrätten och migratio-

nen som jag jobbat intensivt med. Nu får jag istället dra en annan fråga som är tung. Riksdrevisionen kritiserade IT-säkerheten i statliga myndigheter redan 2013. Sedan dess har vi fått krav på incidentrapportering. Men det finns uppenbart saker att göra.

Uppstramningar av säkerheten kostar pengar. Satsning på informationssäkerhet finns med i den förstärkning av totalförsvaret som regeringen beslutat om. Den civila delen av försvaret får 1,3 miljarder extra de närmaste tre åren. En stor del ska gå till informationssäkerhet och psykologiskt försvar.

– Det är den största satsningen på 15 år på civilt försvar som tidigare närmaste lades ner. Vi måste se om vårt hus, och det finns ingen motsats i att verka för fred och samtidigt höja beredskapen. MSB får en nyckelroll i uppbyggnaden.

■ **Är det nya uppgifter?**

– Nej, det blir inom de uppgif-

ter myndigheten redan har.

Andra samhällsområden, förutom informationssäkerhet och psykologiskt försvar, som pekas ut i satsningen är transporter, räddningstjänst, befolkningsskydd, energiförsörjning, elektroniska kommunikationer, säkerhet, hälso- och sjukvård, livsmedelsförsörjning.

■ **Hur ska pengar fördelas och vilka satsningar ska ske inom respektive områden?**

– Det kommer vi i detalj att förklara efter att budgeten presenterats. Först ska det processas i regeringskansliet.

I kölvattnet av det som hände hos Transportstyrelsen har Kristdemokraterna föreslagit att en särskild cybersäkerhetsmyndighet bör inrättas.

■ **Hur ser regeringen på det?**

– Inget vi övervägt. Det finns ibland en myndighetsinflation. En ny myndighet är inte alltid lösningen när problem dyker upp.

PER LARSSON

En ordentlig säkerhetsanalys är grunden för säker outsourcing och informationshantering. Det är Anders Thornberg, Säpo, Gunnar Karlsson, Must, och Dag Hartelius, FRA, eniga om. Under ledning av moderator Annika Nordgren Christensen inledde de den åttonde konferensen Inormationssäkerhet i offentlig sektor med en paneldiskussion.

FOTO: THOMAS HENRIKSSON

"Gör din säkerhetsanalys"

Medvetenhet hos ledningen, en ordentlig säkerhetsanalys och balanserad säkerhet.

Det är grunden för ett starkt digitalt totalförsvaret enligt landets säkerhetsmyndigheter FRA, Must och Säpo.

Den åttonde konferensen Informationssäkerhet för offentlig sektor öppnades med ett paneltal med Anders Thornberg, Säpo, Gunnar Karlsson, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) och Dag Hartelius, Försvarets radioanstalt (FRA) under ledning av moderator Annika Nordgren Christensen. Utgångspunkten var informations- och säkerhetspolitiskt ur perspektivet civil försvar och ett förändrat säkerhetspolitiskt läge.

Gunnar Karlsson konstaterade att vi säkerhetspolitiskt fortfarande lever i den situation som uppstod i och med den illegala

ryska annekteringen av Krim 2014 när Ryssland visade att man inte var beredd att acceptera den europeiska säkerhetsordningen.

– Vi ser ett växande underrättelsehot från främmande makt. Det pågår en omfattande underrättelseverksamhet som riktar mot vårt land från Ryssland, Kina och Iran. Ryssland mer mot det mest skyddsvärda, Kina mer mot ekonomiska intressen, säger Anders Thornberg.

Säpo arbetar redan med att skydda det svenska riksdagsvalet nästa höst. – Vi förbereder oss på att politiska partier och myndigheter kommer att utsättas för IT-angrepp och påverkansoperationer i olika omfattning. Vi har jobbat med riksdagens säkerhetsorganisation och utbildat alla partier. Vi informerar om risker, vad som är brott, hur man ska förhålla sig och hur

Växande hot

”Det pågår en omfattande underrättelseverksamhet som riktar mot vårt land från Ryssland, Kina och Iran.”

Anders Thornberg, Säpo

man ska hantera mobiler och epost.

Trots en påtaglig hotbild är inte säkerheten vad den borde hos myndigheter. – De brister vi ser hos statliga myndigheter och bolag är okunskap om hotbilden och egna sårbarheter; bristande förståelse hos ledningen och att man outsourcat skyddsvärd information med bristande kravställning, säger Dag Hartelius, FRA.

FRA är en teknisk utrikesun-

derrättelsetjänst och har regeringens uppdrag att följa de mest kvalificerade antagonistiska statsaktörerna och deras skadliga kod. Tillsammans med försvarsmakten arbetar myndigheten långsiktigt med att utveckla en offensiv avskräckande förmåga.

Den digitala territorialgränsen går genom allas våra datorer och i tilltagande utsträckning genom vår hemelektronik, smartphones och diverse prylar. Det gäller att hindra intrång och att svenska datorer blir anfallsvektorer gentemot tredje part. Ska vi få ett starkt digitalt totalförsvaret är medvetenhet hos ledningen om hur man hanterar skyddsvärd information och vad som är det skyddsvärda, avgörande, säger Dag Hartelius.

Alla tre är eniga om vad som behöver göras. Kanske viktiga är en grundlig säkerhetsanalys.

– Det måste börja med en ordentlig säkerhetsanalys. En verksamhet som inte gjort det får inget vettigt gjort på säkerhetsområdet. Alla måste göra säkerhetsanalysen själva. Ingen expertmyndighet kan tala om att det här är dina viktigaste skyddsvärden. Transportstyrelsen har väl illustrerat komplexiteten i information i offentlig sektor. Min skyddsvärda information finns inte bara hos mig, den finns hos andra också, säger Gunnar Karlsson.

Försök inte skydda allt.

Under förra året gjorde Säpo en större inventering på ett antal myndigheter och kunde konstatera att det brister i säkerhetskulturen, ledningen inser inte vikten av frågor. Vi brukar tala om balanserad säkerhet, att man i första hand skyddar det som är mest skyddsvärt och resten efteråt, säger Anders Thornberg. GUNNO IVANSSON

Misslyckad outsourcing

■ Tuffa säkerhetskrav kostade 150 miljoner

Lägga verksamhet i molntjänster utomlands är inget Mikael Odenberg rekommenderar.

– Jag skulle i flertalet fall avråda myndigheter från att slå in på den vägen. Den avrådan är grundad på egna smärtsamma erfarenheter.

Erfarenheten han syftar på var när Svenska kraftnät 2009-2010 upphandlade ett nytt Scada-system för drift och bevakning av det svenska stamnätet för el. Kontraktet tilldelades ett multinationellt företag med säte i Frankrike.

Givet Scada-systemets stora betydelse för svensk elförsörjning ställde vi stenhårda säkerhetskrav, både på systemet och leverantören. Vi ställde höga krav på att företagets lokaler utanför Paris skulle vara skyddade. När vi så småningom skulle börja utbyta känsliga data mellan Paris och Sundbyberg visade det sig att en avgörande komponent saknades. Det fanns nämligen inget signalskyddsavtal mellan kungariket Sverige och republiken Frankrike.

Svenska kraftnät fick stöd av Must och ett signalskyddsavtal kunde så småningom tecknas, men det tog tid. Vid ingången till 2014 var det system som

Om IT-skandaler
”Regeringskansliets alla mest fundamentala reflex är att hålla alla problem på armlängds avstånd.”

Mikael Odenberg

skulle levererats 2012 fortfarande inte i sikte.

I slutet av 2014 såg jag ingen annan utväg än att häva kontraktet och göra förnyad upphandling. När jag tittar i backspegeln skulle jag säga att i hög grad var det våra extensiva säkerhetskrav och de betydande komplikationer med att ha utländsk leverantör som bidrog till det franska företagets oförmåga att leverera. Ni har på era elräkningar betalat de 150 miljoner som den här omsorgen om vår nationella säkerhet kom att kosta.

Händelsen med Transportstyrelsen låg i luften under hela konferensen och även Mikael Odenberg tog upp saken. Utifrån medierapporteringen är hans intryck att myndigheten inte gjorde sina säkerhetsanalyser med tillräcklig omsorg. Att man med uppsåt väljer att inte bara bryta mot svensk lag-

stiftning utan även försökte förankra lagbrotten i det egna departementet finner han obegripligt.

Både min erfarenhet som minister och myndighetschef säger mig att det är ganska utsläktslöst för en myndighet att försöka förankra något i regeringskansliet. Och ju värre själva saken är, desto svårare blir det. Regeringskansliets alla mest fundamentala reflex är att hålla alla problem på armlängds avstånd. Om det finns ett problem är regeringskansliets främsta uppgift att se till att det hamnar i knäet på myndighetschefen och inte på statsrådet.

I spåren efter tsunamin inrättade den dåvarande regeringen en nationell krishanteringsfunktion i regeringskansliet. Den förldades till statsrådsberedningen.

Efter valet 2014 inrättades i stället en inrikesminister i Justitiedepartementet och dit överfördes ansvaret för kris-kansliet. Hela skandalen runt Transportstyrelsen och det hitillsvarande efterspelet stärker mig i min bedömning att de här förändringarna var okloka och att de försvagat svensk krishanteringsförmåga på högsta nivå, säger Mikael Odenberg.

GUNNO IVANSSON

– Vi lever onekligen i en ganska osäker värld. Det här är väl första gången på 30 år som vi samlas till en konferens i en situation där hotet om kärnvapenkrig faktiskt är en realitet, sa Mikael Odenberg.

FOTO: THOMAS HENRIKSSON

Bädda för bästa hantering av incidenter

Sedan 2016 är det obligatoriskt för statliga myndigheter att rapportera IT-incidenter till MSB. Nästa år införs NIS-direktivet och då ska leverantörer av samhällsviktiga tjänster rapportera incidenter som har en betydande inverkan på kontinuiteten.

Rapporteringskyldiga enligt NIS-direktivet är leverantörer av samhällsviktiga tjänster inom sektorerna: transport, bank, finans, vattenförsörjning, vård och hälsa, energi och digital infrastruktur.

Rapporteringen sker till MSB som vid behov kan ge stöd till de drabbade initialt.

Vid en större incident som

Peter Jonegård

påverkar samhället kan MSB förpliktiga om att allmänheten ska informeras. MSB ska sedan lämna incidentrapporter till de tillsyns-

myndigheter som ska utöva tillsyn över de olika sektorerna, säger Cristoffer Karsberg, MSB.

Proceduren för att rapportera IT-incidenter har MSB delat upp i fem steg: förebygga, identifiera, begränsa, återställa och göra erfarenheter.

Förebygga handlar om att man sätter sin IT-säkerhetspolicy, utbildar användarna i vad som kan gå fel. Men ur ett

hanteringsperspektiv handlar det om att bädda för bästa möjliga hantering när det går snett. Man sätter upp eskaleringsrutiner, ser till att man har ansvar och mandat att göra sin hantering, etablerar kontakter internt och externt och att man har en loggning som fungerar. Man kanske också måste göra en kommunikationsplan, säger Peter Jonegård, MSB.

Alla steg kan göras på olika ambitionsnivå.

Det kan vara så att eskaleringsrutinen bara säger att Bosse och Berit ska ta tag i incidenten. Det är lite av en lägstanivå och varför jag säger två personer är att om en gör saker får den andra dokumentera. Man

kan ha pekat ut en hel grupp och vilka som ska ingå, säger Peter Jonegård.

I rapporteringen ska fokus ligga på den egna aktiviteten.

Det är lätt hänt att man säger att de där kontaktade aldrig oss. Ja, men hur ska vi agera för att kunna lösa situationer trots att de aldrig kontaktade oss. Man kan givetvis förbättra samverkan med andra men fokusera på det man kan förändra själv.

MSB vill gärna ha en snabb preliminär rapport trots att inte alla svar finns.

Det är jättebra för vi kan ha information från tidigare drabbade. Det här kanske skedde i Österrike för en vecka sedan

och hur gjorde de? Och vi kan känna till andra som borde varnas i ett tidigt skede. Vi kan också agera bollplank, vad kan göras åt det som skett.

I slutrapporten finns lärdomarna, inte bara vad som hände och vilka konsekvenser det fick, utan vad man kom fram till som kan förebygga en liknande incident.

Jag tycker det är synd att begränsa rapporten till enbart tekniska saker. Hur skötes kommunikationen, gick det bra? säger Peter Jonegård.

GUNNO IVANSSON

Komplexitet är ofta den stora boven, anser Robin Blokker, FRA. Ökar den ökar också sårbarheten. Hans verksamhet är numera anslagsfinansierad och med möjlighet att utan kostnad hjälpa andra att höja informationssäkerheten.

FOTO: THOMAS HENRIKSON

FRA erbjuder hjälp

– Vår ambition är att påverka säkerheten i landet

FRA erbjuder numera gratis hjälp för att höja informationssäkerheten.

– Vi har varit intäktsfinsierade, men är nu anslagsfinansierade,

de. Det ger oss möjlighet att ta tag i frågan hur vi höjer säkerheten i Sverige, hindret är borta. Och det är glädjande för kunder som tidigare betalat upp till 300 000 för besök av oss, säger Robin Blokker,

informationssäkerhetsspecialist på Forsvarets radioanstalt, FRA.

■ **Vilka kan få hjälp av FRA, var finns avgränsningen?**

– Myndigheter, exempelvis tillsynsmyndigheter. Hör en mindre

kommun av sig får de nog nej. Vi är ingen enorm grupp, jag sitter med tolv-tretton duktiga nördar. Men vår ambition är att påverka säkerheten i landet.

– Jag gjorde bara mitt jobb

■ IT-skandalen hos Transportstyrelsen kom, inte oväntat, upp under många föreläsningar.

Robin Blokker hyllade David Heed, IT-säkerhetsansvarig på myndigheten, som försökte stoppa externa tekniker från att få tillgång till hemlig data. Men ledningen lyssnade inte.

David Heed fanns i publiken under Blockers föreläsning, vilket uppmärksammades och han fick frågan om hur han såg på det hela.

– Jag gjorde bara mitt jobb, precis som alla andra gör alla dagar.

Efteråt fick han frågan om något allmänt råd till professionen.

– Låt inte projekt köra över linjeverksamheten. Chefen anställer specialister för att de är kunnigare, då måste ansvar delegeras.

12 TIPS OM IT-SÄKERHET

Robin Blokker gav en rad råd under sin föreläsning. Här är några av dem:

■ Undvik komplexitet

– Komplexitet är ofta den stora boven vid angrepp. Ökar komplexiteten ökar också sårbarheten. Sträva efter minsta möjliga angreppsytta, systemet ska inte ha mer funktioner än det behöver.

■ Prioritera säkerhet från start

– Lägga på säkerhet i efterhand har aldrig varit ett framgångsrecept. Säkerhet innehåller en massa saker som måste göras om och om igen. Säkerhet är inget tillstånd utan en kontinuerlig process.

– Om man gör avsteg från principer som att angreppsyttan ska vara minimerad, då är det viktigt att man förstår konsekvenserna av det. På Transportstyrelsen förstod deras IT-grupp det mycket väl, generaldirektören gjorde det inte i samma utsträckning.

■ Hitta rätt rådgivare

– Det är lätt att bli förvirrad om vilka vägval man ska göra. Om man inte riktigt förstår det bör man åtminstone veta vems råd man ska följa. Hitta personliga fyrrar som visar vart du är på väg. Du kan inte läsa alla goda råd, då hinner du inte annat.

■ Skydda guldäggen

– Vet du inte var du har dina guldägg kanske du skyddar för mycket. Det finns också en gräns för hur många ägg man kan ha i samma korg. Övervakning och logg ska inte vara sammankopplat, då kan angripare ta över din miljö.

■ Konsulter

– Jättebra att ha när de har kompetens som en kommun eller motsvarande inte kan hålla. De kan behövas, men är inte lösningen. Konsulter är inte primärt i branschen för att hjälpa dig, utan för att tjäna pengar. Och kontrollera att de kan sitt jobb. Jag har stött på konsulter som lär genom det arbete de gör för kundens pengar. Specificera vilken konsult som ska göra jobbet. En del skickar paradkonsulten på säljmöte, när jobbet ska

göras skickar de andra av annan kvalitet.

■ Övervakning och detektering

– Grunden är att du kan skilja på det som är vanligt från det som inte är det. Man måste ha en normalbild. Och åter: komplexitet är den stora boven. Hitta något i en djungel är nästintill omöjligt. Vi vill ha en homogen miljö, då blir avvikelser tydliga. Den bör se ut som en öken, där ser man spår i sanden. Är det en djungel, satsa då på att hugga ner en del skog.

■ Logga, logga, logga

– En förutsättning för övervakning och incidenthantering. Det som inte loggas kan inte analyseras. Loggningen ska vara detaljerad för att kunna följa varje process som startas och stängs.

■ Personal före program

– Det är inte loggövervakningsprogram som gör skillnaden, utan personerna. Att börja med en miljonlösnings är generellt fel, satsa på personalen och deras kompetens. Fler prylar är sannolikt inte lösningen på säkerhetsproblemen, det är lösningen för de som säljer

prylar. Och fler prylar gör miljön mer komplex, det är bättre att lära sig operativsystem i detalj.

■ Ska krävas dubbel fel

– En utmärkt tumregel som en kollega lärt mig. Alla kan göra misstag. När man designar system ska det tåla att någon gör misstag. System ska utformas så att det krävs två fel i rad för att orsaka katastrof.

■ Lösenord

– Avveckla lösenord som byts med intervall, de är dåliga. Förslaget är tvåfaktorsautensiering (inloggning via två olika källor). Därefter ett lösenord med 20 tecken.

■ Patchhantering

(rättelse/ändring av programkod) – Automatisera patchhantering, manuell hantering fungerar inte.

■ Vitlista (godkända)

– Använd vitlistning överallt, både för klienter och servrar för att specificera vilka som är tillåtna användare. Det betalar sig.

Vill se digital Genèvekonvention

– Inte okej att staters angrepp drabbar mängder civila

Det är dags att införa en digital Genèvekonvention.

– Det är inte okej att staten angriper varandras IT-infrastrukturer och IT-system som drabbar stora mängder civila i samhället, säger Anne-Marie Eklund Löwinder, säkerhetschef på Internettstiftelsen i Sverige.

■ Under det inledande panel-samtalet berättade Säpochefen Anders Thornberg att det största hotet mot Sverige kommer från Ryssland, Kina och Iran.

Men att bara skylla på de tre staterna är att göra det för enkelt för sig enligt Anne-Marie Eklund Löwinder.

– Det var inte de som hemlighöll Zero day-sårbarheter i programvara för att det kunde vara bra att ha om man ville angripa någon annan. De var heller inte de som lyckades läcka hela sin verktygslåda med skadlig kod. Det skulle kunna vara de – också – som försöker få in bakdörrar och skadlig kod i kommersiell programvara. Så är det.

Hon förfäras över att det idag är multinationella företag som Microsoft, Google och andra som står för försvaret av det civila samhället när det gäller informationssäkerhet och IT.

– Det är där säkerhetsarbetet

händer. Det är de som får försöka försvara oss medborgare

Ann-Marie Eklund Löwinder förfäras över att det är multinationella företag som Microsoft och Google som får försöka försvara oss medborgare från andra staters attacker mot våra informationssystem.

FOTO: THOMAS HENRIKSON

från andra staters attacker mot våra informationssystem. Där delar jag Microsofts uppfattning att det är dags för våra politiker på internationell nivå att prata om en digital Genèvekonvention.

Desom outsourcing sin IT-verksamhet är överhuvudtaget ganska naiva. Man ska dra slutsatsen att leverantören som anlitas använder underleverantörer som i sin tur använder underleverantörer som i sin tur förmodligen hyr datahall och personal av någon. Det är

en lång kedja som det kan vara svårt att få kontroll över.

– Om man flyttar sin verksamhet till molnet behöver man fatta beslut om några viktiga saker. Framför allt vad är det för information som berörs? Vad har vi för information i våra system? Har man inte koll på det måste man börja med att göra en inventering. Vad behöver skyddas? Vi måste analysera risken och förstå hotbilden. Och så måste vi kommunicera med vår leverantör så vi vet att de motsvarar våra krav. Ibland kanske vi kommer fram till att

vissa saker inte kan outsourceas. Man kan få två av tre.

– Du får så snabbt som möjligt, så billigt som möjligt eller så bra som möjligt. Välj två. Alla tre blir alldeles för dyrt och alldeles för komplext. Det kommer inte att hända.

För konfidentialitet är kryptering enda lösningen idag.

– Se för sjutton gubbar till att leverantören har koll på det senaste inom kryptering. Om du vill byta leverantör då måste ni se till att gå att flytta data enkelt utan att det kostar skjortan, att ni får det i ett format som går att flytta. Och se till att leverantören raderar informationen från sina system – även säkerhetskopiorna.

■ **Kan man lita på sin leverantör?**

– Metadata, information om informationen som talar om hur man ska kunna tolka den så det inte bara är en sträng av etor och nollor. En del leverantörer säger att den är vår, den får ni inte. Då kan man få det jobbigt.

Även om fallgroparna är många är molntjänster här för att stanna.

– Men man kanske inte ska börja med det som omfattas av Dataskyddsförordningen. Börja med det som är mindre känsligt, säger Anne-Marie Eklund Löwinder.

GUNNO IVANSSON

Utkontraktad IT-tjänst utar-mar kompetens

Outsourcing i sig är en sårbarhet men har också negativa bieffekter.

– Det utar-mar IT-kompetensen hos myndigheten, säger Ylva Söderlund, säkerhetsskyddsensheten på Säpo.

■ I skuggan av Transportstyrelsen där outsourcing av IT ledde till att känsliga uppgifter kan ha hamnat hos icke säkerhetsklassad personal i andra länder, handlade mycket på konferensen om riskerna med outsourcing.

– Jag personligen tror inte att outsourcing är problemet utan att vi inte vet vad vi outsourcear. Vi vet inte att vi har "guldägg" och det är inte förran man gör sin säkerhetsanalys som man vet det.

Säpo trycker hårt på att det genomförs säkerhetsanalyser och att medvetandegöra hotbilder och sårbarheter.

– Vi ser att det görs för många upphandlingar utan säkerhetsskyddskompetens. Outsourcing i sig är en sårbarhet, men det för också med sig att det utar-mar kompetensen hos myndigheten. Man tror felaktigt att om jag outsourcear min IT-drift kan jag också förlita mig på att leverantören sköter säkerheten. Men om vi inte har kvar någon kompetens som kan krävställa så vet vi inte vad vi får och inget kompetent folk som kan följa upp att vi fått det vi ville ha. Det är jätteviktigt att behålla IT-säkerhetskompetens på våra myndigheter, säger Ylva Söderlund.

PER LARSSON

Läs mer

Flera artiklar finns utiförare på www.tjugofyra7.se

Enklare metodstöd för informationssäkerhet

Pedagogiskt med fler mallar, samtidigt mindre komplext.

Så beskrivs det nya metodstöd för arbete med informationssäkerhet som ska bli klart före årsskiftet.

■ – Stödet ska bli lättare att använda praktiskt. Vägledning kommer att ge stöd som man kan följa till punkt och pricka, om man så vill, säger Tina Andersson, informationssäkerhetsspecialist på MSB.

Det tidigare metodstödet från 2009 har gjort sitt. Det nya stödet bygger fortfarande på

webbgränssnitt, men kan också laddas ner och redigeras och hanteras i exempelvis excel.

De fyra övergripande stegen i stödet är analysera, utforma, använda och utvärdera. Efter utvärdering är det dags att analysera igen.

Analysen består av fyra delar. Egna verksamheten, omvärlden, risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och en Gap-analys – gapet mellan existerande säkerhetsnivå och den nivå som behövs.

– Analyserna bygger på krav i ISO-standard som måste beaktas. Men standarden är rätt

kortfattad och behöver tolkas. Vi har försökt ta steg i tolkningen och ge råd på vägen, säger Fredrik Blix, lektor vid Stockholms universitet.

När egna verksamheten och omvärlden är analyserad har man hoten klart för sig och kan göra RSA. Och efter den Gap-analysen som resulterar i en lista på åtgärder utifrån de tidigare analyserna.

– Analyserna ger kunskap och en dokumentation, förutsättningar att hitta sin nivå och höja den. Men fastna inte i analyserna utan kom vidare. Man

behöver komma till säkerhetsåtgärderna ganska snabbt, gå sen tillbaka och uppdatera, säger Fredrik Blix.

Utformningen handlar om att ta fram handlingsplaner, klassningsmodeller och mål. Den egna modellen används och utvärderas. Utvärdering leder till nya analyser, och så rullar det på.

■ **Behövs viss kompetensnivå för att använda metodstödet?**

– Nej, det tycker vi inte. Det ligger på en grundläggande nivå, både till språk och innehåll. Vägledningen kan alla förstå. Sen krävs verksamhetskompe-

tens för att göra arbetet, säger Carl Örne, informationssäkerhetsspecialist på MSB.

Till stödet kommer också att finnas ett utbildningsmaterial. – Det finns verktygslåda med enkelt material för att snabbt komma igång, sen får man raffinera sina egna metoder, säger Per Oscarsson, fil dr i informationssystem.

Kollegorna räddade Anders liv

ALINGSÅS
Brandmännen i Alingsås är alltid förberedda på plötsliga hjärtstopp.

Men det var först när styrkeledaren Anders Aronsson föll ihop på jobbet som de insåg att det kunde hända på deras egen arbetsplats.

– Jag hade inte varit i livet om det inte varit för mina arbetskamrater, säger Anders Aronsson.

■ Söndagen den 25 september var solig och helt lugn. Tjänstgörande skiftlag hade varit ute med släckbilen, kört tillbaka till stationen och börjat spela innebandy.

Efter fyrtio minuter sade Anders Aronsson att han fått ont i ryggen.

– Han tog sig ganska högt upp på ryggen, liksom mellan skulderbladen, minns Kjell Lindstrand.

Ett år senare sitter de på brandstationen i Alingsås, Anders och tre av hans skiftkamrater, brandmännen Kjell Lindstrand, Martin Ekdahl och Jonas Fröjelin, och berättar om den stillsamma söndagen som slutade så dramatiskt.

Arbetskamraterna pratar mest. Anders har en del minnesluckor.

De slutade spela innebandy och satte sig att stretcha.

Då gick larmet. MC-olycka i Sollebrunn. En uttryckning för deltidskåren, inget som Alingsås behövde åka på. Styrkan gick ändå upp för att bättre kunna följa vad som hände. När Anders trots allt släpade sig upp för trappan så motiverade han det med ”jag är så nyfiken, så jag vill veta vad som händer”.

”Jag känner mig inte bra” sa han och satte sig på huk mot larmställsskåpet. Martin satte sig ner bakom honom. ”Nu svartnar det”, sa han, och föll in i Martins famn.

Allt gick mycket fort. Någon ringde på ambulans och någon sprang efter defibrillatorn.

– Det tog max en minut innan vi hade fått på honom grejerna och börjat med ”deffen”, säger Kjell.

I det akuta skedet gick de ryggmårsmässigt in i sina professionella roller, arbetade lugnt och metodiskt som de gjort så många gånger tidigare på okända människor.

Anders Aronsson, trea från vänster, kan inte ha uttryckande tjänst längre. Men han är tillbaka på jobbet på räddningstjänsten i Alingsås, tillsammans med Kjell Lindstrand, Jonas Fröjelin och Martin Ekdahl.

FOTO: ANNIKA N LINDQVIST

Rehabilitering
”Jag har gått på hjärtgymnastik två dagar i veckan. I våras hade jag kondition som en sextiofem-åring”

Anders Aronsson

Fast han var ju inte vem som helst. Familjerna umgås privat och Martins och Anders pappor var på sin tid kollegor på brandkåren.

– Anders är ju nästan som en storebror.

När ambulansen på natten körde Anders från lasarettet i Alingsås till hjärtakuten på Sahlgrenska i Göteborg, då skjutsade Martin och Kjell hans familj till Sahlgrenska: sambon, den fjortonåriga dottern, föräldrarna och Anders syster.

Och när tillståndet stabili-

serades efter den lyckade ballongsprängningen och Anders flyttades till lasarettet i Alingsås, då fortsatte de av bara farten att vara ständigt stöd åt familjen. Martin åtog sig att vara kontaktperson mellan sjukvården och arbetsplatsen och Anders familj.

– I början var det positiva besked hela tiden, då var det ju bara roligt, säger Martin.

Men knappt två veckor efter den första smällen fick Anders en massiv infarkt på exakt sam-

ma ställe i främre kranskärl, i samband med byte av medicinsort. Den gången räddades han av att han låg inne och sjukvårdspersonalen fick igång hjärtat. Ån en gång blev det snabb transport till Sahlgrenska för en ny ballongsprängning.

Då blev det för tungt. För Anders själv förstås, men också för dem runt omkring.

Euforin över att ha lyckats rädda livet på en kollega och nära vän förbyttes i hopplöshet. Uppgiften att dygnet runt finnas till hands för Anders familj, som på nytt kastades in i akut oro, gick allt mer ut över Martins och Kjells egna familjer och höll på att driva dem in i väggen.

Gemensamt bestämde de att de var tvungna att backa från ansvaret och behövde hjälp för att bearbeta det som hänt.

Initiativet var deras eget, men de fick stöd av arbetsgivaren. Räddningschefen Börje Lindgren tog över kontakterna med Anders anhöriga, och en psykolog kom till stationen några gånger för enskilda samtal med Martin och Kjell.

Aldrig tidigare hade de begärt psykologhjälp, och de är nöjda med stödet.

Bortsett från bakslaget med den andra hjärtinfarkten har Anders rehabilitering gått bra.

– Jag har gått på hjärtgymnastik två gånger i veckan. I våras hade jag kondition som en sextiofemåring, men nu är jag som en fyrtio-femtioåring. Jag fyller snart 47, så det är ungefär där jag ska ligga.

Givetvis har han funderat över om han borde ha insett att han var på väg mot en infarkt, men han hittar inget tydligt tecken. Alla värden såg bra ut.

Råd
”Träna hjärt- och lungräddning. Och alla arbetsplatser bör ha en ’deff’.”

Kollegorna på jobbet

– Träna hjärt- och lungräddning. Och alla arbetsplatser bör ha en ”deff”.

Efter hjärtinfarkten har Alingsås skaffat ytterligare en defibrillator. De två som redan fanns ligger i basbilarna, och det måste alltid ligga en på stationen, även om bilarna är ute.

Anders har fått en ICD, en implanterbar defibrillator, inopererad. Han började jobba på 25 procent i april och har sedan gradvis ökat arbetstiden. Efter semestern jobbar han heltid. Fast en fjärdedel av hjärtkapaciteten är borta och han får inte utsättas för stress. Han som har åkt på larm sen han var nitton och började som deltidare kan aldrig mer ha en uttryckande tjänst.

– Det är den tråkiga delen. Jag har ju älskat det jobbet sen första stund. Jag saknar lagkänslan.

ANNIKA N LINDQVIST

Syrgas oftast onödig hjälp vid hjärtinfarkt

En ny studie visar att syrgas oftast är onödig vid hjärtinfarkt.

Det kan få konsekvenser för de räddningstjänster som rycker ut på IVPAs och sjukvårdslarm – där just syrgasbehandling är en vanlig åtgärd.

■ I bara fem procent av fallen har hjärtinfarktpatienter en syresättning som är lägre än 90 procent och därmed behov av syrgas, visar studien (DETO2X-AMI) som letts av hjärtspecialisten Robin Hofmann vid Södersjukhuset i Stockholm.

– Syresättningen hos hjärtinfarktpatienter är bättre än många tror. Infarkterna är mindre än förr och dagens patienter är bättre förbehandlade, säger han till Tjugofyra.

I de fem procent av fallen där låg syresättning gör att patienten behöver syrgas är den å andra sidan extremt viktig förklarar Hofmann.

Han anser att räddningstjänster som ger syrgasbehandling bör skaffa en så kallad pulsoximeter för att undvika att patienter behandlas i onödan, vil-

ket förutom att kosta tid och pengar kan ge skador på hjärtat.

Poul Kongstad som är chef för ambulansverksamheten i Skåne där räddningstjänst i 33 kommuner rycker ut på sjukvårdsuppdrag, tror att studien kommer att få stora konsekvenser där.

– Vi har följt studien noga och kommer att ta upp en diskussion med räddningstjänsterna och hjärtläkarna.

Kongstad skulle vilja att studien bekräftas av ytterligare forskning, men lutar ändå åt att räddningstjänstens användning av syrgas kommer att minska i Skåne. Han utesluter inte att den kan försvinna helt.

■ Finns det inte andra akuta tillstånd där syrgasen behövs?

– Jo, till exempel vid rök-gasskadade patienter, så vi måste ha syrgas på något sätt. Kanske på vissa enheter.

■ Vad gäller vid hjärtstopp, vilken betydelse har syrgas då?

– Det har vi dålig kunskap om, det är en betydligt svårare undersökning än den som är gjord. Vi kommer att se över detta, frågan behöver belysas.

JOHAN WANGSTRÖM

NYTT OM NAMN

■ 28 personer har sökt tjänsten som generaldirektör på MSB efter Helena Lindberg. Vilka som har sökt tjänsten är sekretessbelagt.

■ Karl-Johan Daleen är ny räddningschef i Kalmar efter Gert Friberg som gått i pension. Daleen har tidigare varit brandingenjör i organisationen.

■ Mats Carlsson Byström har tagit ett steg upp från ställföreträdande till räddningschef i Smedjebacken. Tidigare chefen Lars Andersson är numera säkerhets- och säkerhetsskyddschef.

■ Peter Arnevall är tillförordnad räddningschef i Storstockholm efter Tom Setterwall som flyttat tillbaka till Skåne.

■ Rickard Johansson slutar som förbundsdirektör i Räddningstjänsten Östra Skaraborg. I december börjar han på arméstaben på Försvarsmaktens högkvarter i Stockholm.

■ MSB rekryterar ny chef till avdelningen för utveckling av samhällsskydd. Tidigare chefen Cecilia Nystrom har fått andra arbetsuppgifter. Biträdande avdelningschefen Camilla Asp är tillförordnad chef.

■ Thord Eriksson har anställts vid generaldirektörens ledningsstöd på MSB med fokus på totalförsvarsfrågor. Har tidigare närmast arbetat på Folkhälsomyndigheten och justitiedepartementet.

Kunskapsdag om räddningstjänst i förändring

■ Hot och våld mot räddningstjänst, civilt försvar och räddningstjänst, hur innovationstakten kan öka.

Det är några ämnen i kunskapsdagen Räddningstjänst i förändring som MSBs enhet för kunskapsutveckling arrangerar i Arlanda 11 oktober. Målgrupp är bland annat beslutsfattare inom räddningstjänst, andra myndigheter och företag samt innovatörer och forskare.

Medverkan är gratis och anmälan senast 3 oktober. Mer information på msb.se se kalendern.

Sotning viktigt förebyggande arbete

I Rosersberg norr om Stockholm finns landets enda skorstenfejarutbildning. Den drivs av MSB och utbildar varje år ett 50-tal skorstensfejar och nästan 30 skorstensfejartekniker.

■ Sotaryrket är mytomspunnet. Det har ett eget språk, knoparmoj, och förr skrämde man barnen för den sotsvarte figuren som inte sällan hade ett tveklaktigt förflutet.

– I södra Sverige var den som utförde sotningsarbete ofta rackaren, det vill säga bödelns hantlangare. En brottsling som benådats för att utföra smutsiga arbeten som att prygla folk, ha ihjäl smådjur, tömma dass och sota, berättar Andreas Nilsson, lärare vid utbildningen i Rosersberg.

Sotning är en viktig del i arbetet med att förebygga bränder i bostäder. En stor del av alla bränder i bostäder är relaterade till eldstäder och skorstenar. Vid sotning tas brandfarliga beläggningar bort för att minska risken för brand.

– Vi står på två ben. Det ena är myndighetsrollen med ett myndighetsuppdrag att rengöra och sota eldstäder och tillhörande skorstenar; rengöra imkanaler i restaurangkök på grund av det fett som avsätts och som kan leda till att en brand i köket sprids till resten av fastigheten. I myndighetsuppdraget ingår också den viktiga brandskyddskontrollen.

– **På det andra benet**, entreprenörsdelen, har vi installationsbesiktningar av eldstäder, förbränningsanläggningar, skorstenar och imkanaler som en viktig del.

Han konstaterar att det antagligen inte finns någon annan yrkesgrupp som så ofta och i så stor omfattning är i människors hem.

– Den kanske största utmaningen i yrket är rådgivningen, om risker och hur anläggningarna ska användas och det är i den dialogen som en stor del av det förebyggande arbetet sker. Att förändra beteenden är en viktig del.

Skostensfejarutbildningen är 20 veckor lång, en termin. Vidareutbildningen till skorstenfejartekniker är lika lång men körs på halvfart i 40 veckor. En

Utmaning

”Den kanske största utmaningen i yrket är rådgivningen, om risker och hur anläggningarna ska användas”

Andreas Nilsson, MSB

stor förändring kom hösten 2012 när det erbjöds ett distansalternativ till den platsbundna utbildningen.

Lärande i arbete, Lia, utgör en stor del av utbildningen. Under sammanlagt sju veckor är de studerande antingen hos ett sotningsföretag eller hos sin arbetsgivare om de är anställda.

– Vi kör två grundutbildningar per år, den ena platsbunden på våren och den andra på distans under hösten.

Det finns 28 platser på varje kurs och åldersspannet är stort, från 19-20 år upp till 50-årsåldern.

– De äldre är såna som arbetat i yrket utan att vara utbildade men som vill gå grundutbildningen för att kunna utbilda sig till tekniker.

Efter att ha arbetat som skorstensfejar i minst tre år har man möjlighet att vidareutbilda sig till skorstenfejartekniker och är då behörig att utföra brandskyddskontroll. Teknikerutbildningen körs numera enbart på distans med antagning på hösten.

I Rosersberg finns tre lärare och en administratör. Utöver det anlitas konsulter för viss utbildning. En av lärarna är Jan Höglund som jobbat i ett och ett halvt år. Dessförinnan 20 år som sotare och brandskyddskontrollant i Härjedalen.

– Det var inte lika roligt att krypa omkring på kallvindar längre, förklarar han bytet.

Han trivs bra i Rosersberg. – Största utmaningen är att lägga upp lektionerna så det passar alla. En del har jobbat i tio år medan andra kommer direkt från gymnasiet och knappt har sett en braskamin, säger Jan Höglund.

Undersökningar säger att de studerande är nöjda med utbildningen (se artikel intill).

Sotning är mycket mer än att rensa skorstenar. Det handlar också om installationsbesiktningar och Robin Wallander, Skara, Kim Skellander, Delsbo, Per Johan Onegård, Järvsö, Riley Eckerlo, Trelleborg och

ventilation. Läraren Jan Höglund under ett lektion i läckage- och flödesmätning med studenterna Robin Wallander, Skara, Kim Skellander, Delsbo, Per Johan Onegård, Järvsö, Riley Eckerlo, Trelleborg och

FOTO: GUNNO IVANSSON

Robin Wallander, 31, från Skara, hade jobbat tio år inom industrin och tröttnat.

– Jag sökte och fick jobb på en sotningsfirma och skulle få gå utbildningen. Det känns fritt, man får komma runt, se olika miljöer och träffa folk.

Efter att ha provat på olika

jobb utan att fastna för något sökte Riley Eckerlo, 22, från Trelleborg, in på sotarutbildningen.

– Den är bara på 20 veckor så om jag inte skulle tycka om det är det inte hela världen.

GUNNO IVANSSON

Fotnot Imkanal, köksfläktens anslutning till skorstenen och ventilationssystemet

Studerande nöjda med utbildningen

91 procent är nöjda eller mycket nöjda med utbildningen och andelen mycket nöjda har ökat från 27 till 37 procent. Det visar en undersökning bland studerande som gått skorstenfejarutbildning i Rosersberg.

■ – Det är ett tecken på att det utvecklings- och förbättringsarbete som MSB bedrivit senaste året gett resultat, säger Per Huling, verksamhetsansvarig på MSBs enhet för utbildningssamordning.

Undersökningen genomfördes bland studerande som avslutade sin utbildning januari-juni 2017. En del av utbildningen utgörs av Lärande i arbete (Lia) och det är en viktig period.

– Lia-platsen är avgörande för var de utexaminerade kommer att arbeta – hela 91 procent arbetar på sin tidigare Lia-plats. Det signalerar och bekräftar också värdet av distansutbildning som MSB erbjuder som alternativ. Det bidrar till en bättre spridning av de utexaminerade över landet.

Andelen kvinnor som studerat har ökat senaste åren, och ger nu också resultat på arbetsmarknaden.

– Kvinnor är efterfrågade och välkomnas i branschen. Tyvärr framkommer fortsatt att det finns brister i arbetsmiljön där kvinnor är särskilt utsatta, säger Per Huling.

43 procent av kvinnorna har svarat att kvinnor och män har lika möjligheter på arbetsmarknaden, det är färre än vid den tidigare undersökningen från 2015 då det var 58 procent. Bland männen är det 86 procent som anser att kvinnor och män har samma möjligheter.

Huvuddelen, 59 procent, har en lön på mellan 20 000-25 000. 25 procent har uppgett en lön på mellan 25 000-30 000, 6 procent har en lön mellan 30 000-35 000. En person har en lön under och två har en lön över 40 000. Bland kvinnorna är det ingen som har en lön över 25 000.

Enkäten gick ut till 86 personer och 35 svarade.

Robin Wallander, Skara, mäter luftflöde under överinseende av läraren Jan Höglund och Svante Röhr Åkerblom, Lund.

– Vi satsar på att ha aktuell och modern utrustning och följa med i produktutvecklingen, säger Andreas Nilsson, lärare vid MSBs skorstenfejarutbildning i Rosersberg.

– Vi kommer att stå där ute när det händer

■ Vägledning att hantera våld och terror brådskar för Storstockholm och Storgöteborg

GÖTEBORG

En vägledning för hur våld och terrorattentat ska hanteras är på gång.

Men det tar för lång tid, tycker räddningstjänsten.

– Vi har inte råd att vänta. Ett attentat kan hända ikväll, det finns en oro hos oss, säger Anders Ekberg, räddningschef i Storgöteborg.

■ För två år sedan fick Storgöteborg och Storstockholm information om hur Oslo numera hanterar attentat och Köpenhamns syn på att riskerna ökar, attentaten blir värre och värre.

Efter det författades en skrivelse till MSB där det efterlystes ett nationellt samverkanskoncept för utbildning och övning vid händelse av pågående dödligt våld i publik miljö (PDV) och terrorattentat.

I februari 2016 kallade dåvarande inrikesminister Anders Ygeman till möte för att diskutera hot och våld mot blåljusorganisationer.

Även skrivelsen från Storstockholm och Storgöteborg diskuterades och Jan Wisén, MSB, tog initiativ till att myndigheten skulle samordna arbetet med båda frågorna. Blåljusorganisationer och centrala myndigheter deltar i arbetet.

Avsikten är att det ska finnas en vägledning för PDV och terror i slutet av året.

Men räddningstjänsterna tycker att för lite händer och har författat en ny skrivelse, denna gång till justitiedepartementet där den inkom 12 september.

”En ökad tydlighet från justitiedepartementet skulle, som vi bedömer, leda till ett ökat tryck i frågan”, skriver man.

Bristen på synbara resultat och att man känner stor oro framhålls.

”Vi för konstruktiva samtal med polisen regionalt, men Polismyndigheten på central nivå behöver lägga mer kraft i frågan, liksom regeringen”, poängteras i skrivelsen som under-tecknats av förbundscheferna Svante Borg, Storstockholm, och Lars Klevenstam, Storgöteborg.

Räddningstjänsterna saknar efter senaste mötet i augusti samsyn i frågan.

– På det mötet var budet från Socialstyrelsen att de inte vet om de kan stå bakom en nationell samordning. För oss blir tiden bortkastad, säger Anders Ekberg.

– Skillnaden är att vi kommer att stå där ute när det händer, det kommer inte Socialstyrelsen att göra. Vi har ett direkt arbetsmiljöansvar när det smäller till. Det är snart två år sedan vi skickade första skrivelsen. När vägledningen är klar ska arbetssätt införas och övas. Det behövs hastighet i projektet, säger Anders Ekberg och tillägger:

– Formalia har gjort att det tar tid, och jag kanske gör det lätt för mig emellanåt. Men jag tycker att formalia ibland får vänta. För vi kan inte vänta, vi måste agera.

Anders Ekberg tycker att Oslo är ett bra exempel. Där övas alla blåljusorganisationer gemensamt och kontinuerligt.

– Inget anses klart förrän det är klart i praktiken. Teori och planer är en sak, praktik en annan.

Nationell samordning är vad Storstockholm och Storgöteborg vill se.

– Nu har situationen blivit lite fel. Polisen som är nationell organisation har redan sin taktik med egen nomenklatur, utan att prata med oss andra.

■ Beror det på att ni inte varit på banan tidigare?

– Det kan vara så. Samtidigt har polisen ett ansvar att tänka bredare i sitt uppdrag eftersom fler myndigheter medverkar i arbetet.

Storgöteborg skulle för PDV vilja ha en liknande utformning som vid kemolyckor där räddningstjänsten har initiativet.

– Där har vi gått samman och pratar om kall, varm och het zon. Alla vet vad det innebär och vad som krävs att arbeta i de olika zonerna. Vid PDV ska vi anpassa oss till polisen, men nu får vi göra det i efterhand.

Just samarbetet är nyckeln, anser Anders Ekberg. Var och en klarar sitt uppdrag, det handlar om att bli effektivare tillsammans.

– I en situation som är osäker och kan vara ett hot mot oss som organisation måste vi ha en tillräckligt säker arbetsmiljö och samtidigt

Polis och räddningstjänst på plats i samband med en explosion i centrala Göteborg för knappt ett år sedan. I sammanhanget rapporterades också om skottlossning.

FOTO THOMAS JOHANSSON / TT

Kan inte vänta ”Ett attentat kan hända ikväll, det finns en oro hos oss.”

Anders Ekberg, räddningschef, Storgöteborg

ge medborgarna effektiv hjälp. Vi måste ha en tydligare samverkan på ledningsnivå, leda insatsen tillsammans.

Under en olycka är ambitionen att stänga in förloppet och göra olyckan statisk. Vid ett attentat går kanske inte förloppet att förutse.

– Vi larmades tidigare i år till en lägenhetsbrand. När styrkan kom in i lägenheten visade det sig att någon tagit livet av en kvinna och två barn. Det var vi inte förberedda på och då blir man påverkad. Vid attentatet på Drottninggatan tror jag första larmet var trafikolycka. Och det är så jag tror det blir, vi får inte ett terrorlarm.

För att klara det extrema har polisen övning-

ar där insatsstyrkan ställs på prov, förbereds på svåra situationer, refererar Anders Ekberg och efterlyser något liknande men anpassat för räddningstjänsten.

– Vi kan inte ta fram ett eget scenario, men behöver tränas på att ställas inför en plötslig, hotfull situation, något som är värre än stenkastning. Om vi åker på larm där någon kan vilja oss illa, då gäller det att ha en mental förberedelse. Hur vi blåljusorganisationer hinner samöva detta är en utmaning, men en nödvändig sådan.

I Göteborg har blåljusorganisationerna en operativ grupp.

– Vi har en jättebra relation vid normala in-

Anders Ekberg

satser. Men det här är något nytt och kräver förberedelse.

Anders Ekberg poängterar att en gemensam erfarenhet från Paris och London, städer som varit utsatta för många attentat, är att man aldrig är nog förberedda. Därför känner han både brädka och oro. Och en risk att det inte blir en nationell modell.

– MSB håller ihop arbetet och handläggarna har drivit arbetet jättebra. Men i styrgruppen har vi oftast saknat delaktighet från MSBs chefer. Det här är ett svårt uppdrag och vi vill se en mer kraftfull samordning. Vi måste få till den nationella samordningen. Det blir inte bra om vi gör på tio olika sätt runt om i landet.

PER LARSSON

– Vill veta hur arbetet ska få genomslag

Socialstyrelsen tvekar inte om själva arbetet kring plötsligt dödligt våld och terrorattentat, men vill få klarhet i vilket format det ska utmynna i, om det är en nationell strategi eller vägledning.

Det betonar Johanna Sandwall, krisberedskapschef på Socialstyrelsen.

■ – Det vi och Polisen betonade på senaste mötet är att vi behöver diskutera frågan i våra organisationer. Är det här en strategi, eller är det en vägledning? MSB ska presentera en struktur och vi behöver se hur den ser ut för att ta ställning till om den fungerar i vår organisation och hur den ska hanteras vidare, säger Johanna Sandwall.

Hon konstaterar att terminologierna kan vara olika i myndigheterna, att exempelvis begreppet vägledning kan ha olika innebörder hos Socialstyrelsen och Polisen.

– Vi vill också veta hur arbetet ska implementeras och av vem, hur det ska få genomslag.

I det arbete som pågår diskuteras både hot och våld mot blåljuspersonal samt PDV (pågående dödligt våld i publik miljö) och terrorhändelser. Socialstyrelsen pekar på att det är två olika frågor.

– Vilket innebär att det krävs olika handledningar eftersom frågorna hanteras på olika sätt.

Räddningstjänsten är otalig och tycker att det drar ut på tiden.

– Det är inget konstigt med det. Men vi är organiserade på olika sätt. Räddningstjänsten och MSB är tajta, Polisen har sin nationella organisation. Socialstyrelsen är kunskapsstyrande och jobbar mot landstingen. Det handlar om att vi gemensamt måste vara överens om det slutliga formatet, så att vi alla kan använda det.

Jan Wisén, biträdande avdelningschef för utveckling av beredskap på MSB är angelägen att få till en helhetslösning.

– Vi vill få det här samordnat med Socialstyrelsen och Polisen.

Anders Ekberg saknar närvaro av MSBs chefer.

– Vi deltar inte i arbetsmöten, men är med på alla styrgruppsmöten, som regel har en av oss chefer medverkat. Jag förstår inte riktigt synpunkten.

GÖTEBORG

Anlagda bilbränder och obehaglig stämning. När larmet går är det ofta vad som väntar räddningstjänsten Storgöteborg. I bästa fall. – Många gånger löses otrevlig stämning med att ta initiativ till samtal. Samtidigt är vi ibland för naiva. Vi måste inse när det finns avsikt för något värre, se vilket sammanhang vi befinner oss i, säger insatsledare Per-Anders Lindfeldt.

Hot och våld mot blåljusorganisationer är inte bara ett bekymmer för direkt drabbade. Ett samhällsproblem som 2016 fick inrikesminister Anders Ygeman att kalla till samtal. I slutet av året ska det finnas en vägledning för hur situationer med hot och våld ska hanteras. Samtidigt rullar vardagen på. Det är onsdag morgon och Per-Anders Lindfeldt sitter i cafeterian på Gårda brandstation, har nyss gått av ett dygnsskift som insatsledare. Halv tre på natten larmades styrkan till

Många situationen där stämningen kan kännas obehaglig kan lösas med kommunikation, anser Per-Anders Lindfeldt. Men det finns också tillfällen då räddningstjänsten hamnar i bränder som är parallella med grov kriminalitet. – Vi måste inse vilket sammanhang vi befinner oss i och inte vara naiva, säger Lindfeldt.

FOTO: PER LARSSON

Bilbränder och obehaglig stämning är vardag

brand i ett garage, tre bilar brann. Numera rutin. – Förr berodde bilbränder på att det var fel på bilen. Nu anläggs bränderna. Och släckningen kan vara riskfylld. Det har hänt att bilar fyllts med aerosolfaskor innan det tänds på. Insatser där man dessutom möter obehaglig eller fientlig stämning har blivit allt för vanligt. Men hur möter man det? Per-Anders Lindfeldt tror på kontakt och samtal i situationer som är plötsligt uppkomna och konstaterar att det har ändrat hans egen attityd. – Det behöver inte vara vi som är problemet. Men om vi släcker utan att kommunicera, då kan vi ställa till det. Ett kommunikativt förhållningssätt är ett måste och man får försöka hitta ingångar till samtal, det kan vara att man säger sig tycka känna igen någon från en utbildning i skolan. Nio av tio gånger när man framgång, säger Lindfeldt och fortsätter: – Nu pratar jag inte om när det kastas saker mot oss, men den här situationen skulle kunna leda till det om det inte bromsas.

Vet man på förhand att det är en avsiktlig händelse, att det finns risk för hot och våld på platsen är förhållningssättet ett annat. – Vi kan hamna på en bilbrand som är parallell med grov kriminalitet, skjutningar. Det här har tagit sjuka proportioner, känns som det blir både fler och värre sådana händelser. Då handlar det inte om att vara kommunikativ. I en promemoria från MSB om arbetet med att förebygga hot och våld mot blåljus beskrivs att långvarigt förebyggande arbete i storstadsregionerna lyckats skapa en nedåtgående trend. – Vi är lite förundrade över vad de menar med det. Vid risk för avsiktligt hot och våld bedöms situationen tillsammans med polisen. – Vi måste inse vilket sammanhang vi befinner oss i. Är vi vaksamma i alla situationer, då är vi det i ett riktigt terrorangrepp som det på Drottninggatan i Stockholm också, så långt det nu går.

För det som kallas pågående dödligt våld i publik miljö (PDV), vilket kan vara ett terroran-

Oroande ”Vi kan hamna på en bilbrand som är parallell med grov kriminalitet, skjutningar. Det här har tagit sjuka proportioner.”

grepp, vill Per-Anders Lindfeldt gärna att man använder samma förhållningssätt som för en kemolycka; att det finns områden där man kan befinna sig och områden där inte alla ska gå in. – Det är bra om man känner igen mönster. Vi måste hänga upp det vi gör i något var och en känner igen sig i, för i situationen blir du själv. Det finns situationer vi inte kan vara i, samtidigt ska vi skydda medborgarna. Man får ställa uppdraget mot någon form av arbetsmiljö. Per-Anders Lindfeldt poängterar att man redan när larmet går måste ha funderat kring vinster och förluster vid olika agerande. Men den bästa förutsättningen är att långt tidigare ha åstadkommit något. 2009 vände sig räddningstjänsten till polisen och frågade hur de hanterar hot och våld, som då börjat bli återkommande. Utlösande var bland annat en av de värre händelserna, en fem kilo tung sten kastades genom framrutan på en brandbil under utryckning. Ett av polisens förhållningssätt var kommu-

nikation. Med influenser från polisen började Per-Anders Lindfeldt och kollegor på Lundby brandstation snickra på en endagarsutbildning. En utbildning all uttryckande personal numera genomgått. – Det skapar någon form av mental trygghet och en insikt att vi kan påverka mycket. Jag tror vi mår bättre i detta, vet hur vi fungerar i situationen och att vi kan styra den i stället för att vara otrygga. Efter stenkastningen 2009 sökte sig också några ungdomar till en närliggande brandstation. – De sa att de inte ställde upp på det som hänt, men också att de runt om sig såg ett uniformshat. Det styrkte förhållningssätt om bättre kommunikation. Än viktigare är det förebyggande arbetet. Förtroende hos allmänheten bygger på att man varit i området, är bekanta med folk. MBU (människan bakom uniformen) drivs av Fridtid Göteborg. Alla blåljusorganisationer deltar, men räddningstjänsten är huvudaktör.

Gränser ”Förtroende handlar också om att sätta gränser. Hot och våld är inte okej, får inte bli normalitet. Vi måste stå upp mot det med de som bor i området och skapa opinion.”

– Vi håller träffar, framförallt i utsatta områden. De vi möter får prova att rökdyka, klättra i stegar. Vi åker också ut med styrkor på dagtid, gör stegresningar och människor söker upp oss spontant. Det är viktigt, förebyggande är viktigt. Inte minst för oss själva. Därför tror jag inte riktigt på att placera ut väktare som gör jobbet. Det är bra om vi finns där, är bekanta med folk. Det är vad man kallar att känna normalläget i området. Viktigt, anser Per-Anders Lindfeldt. Förtroende måste också vårdas. Ömsesidig respekt betyder dock inte att vara kompis med alla i alla lägen. – Förtroende handlar också om att sätta gränser. Hot och våld är inte okej, får inte bli normalitet. Vi måste stå upp mot det med de som bor i området och skapa opinion. De som hotar får inte bli hjältar. Vi ska ha klart för oss att 99 procent av boende i området vill ha det som vi vill ha det. Balansakten är att brandmän är brandmän och ska inte ta över andras roller. Hur avsiktligt hot och våld hanteras måste blåljusorga-

nisationerna hitta en gemensam hållning för, anser Per-Anders Lindfeldt. – Hittar vi inte ett nationellt spår måste vi ändå börja någonstans. Inledningsvis behöver räddningstjänst och sjukvård titta på hur polisen gör, de har kommit längre. Därefter kan vi hitta något gemensamt. Efter diskoteksbranden 1998, då 63 ungdomar dog, tog räddningstjänsten initiativ till möten med drabbade och polisen. Ett initiativ som fick positiv effekt på samarbetet med polisen, anser Per-Anders Lindfeldt. – Men det finns mer att göra, exempelvis i hur vi snabbt byter information. I dag bygger det mycket på personliga kontakter. Samarbetet behöver formaliseras. Vilka förhoppningar har du om den kommande vägledning som MSB håller på att ta fram? – Att den resulterar i någon form av gemensam utbildning för räddningstjänst, polis och ambulans.

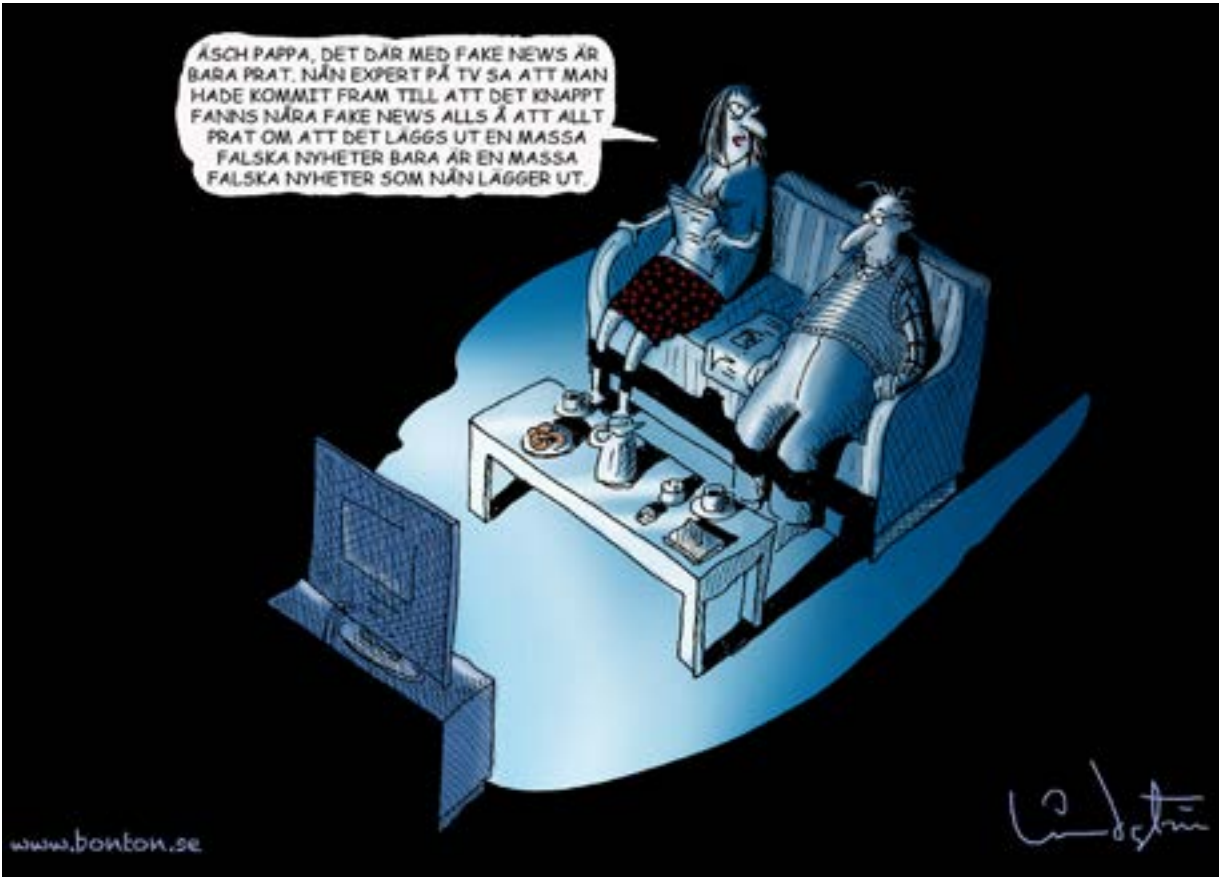
PER LARSSON

Anlagda bränder storstadsregioner/landet

I FORDON				
år	Storstockholm	Storgöteborg	Räddningstj Syd	Hela landet
2000	94*	82	43**	775
2001	89	89	64**	924
2002	80	68	25**	774
2003	80	68	37**	747
2004	102	120	24**	834
2005	141	143	43**	1078
2006	177	169	57**	1018
2007	158	152	65	988
2008	194	157	130	1151
2009	214	235	186	1469
2010	195	153	119	1189
2011	290	213	160	1434
2012	231	128	134	1292
2013	313	127	122	1450
2014	248	153	117	1356
2015	305	184	151	1609

UTOMHUS				
år	Storstockholm	Storgöteborg	Räddningstj Syd	Hela landet
2000	305*	267	161**	2255
2001	281	195	292**	2225
2002	360	198	258**	2330
2003	286	266	309**	2429
2004	256	346	410**	2594
2005	420	491	515**	3134
2006	327	493	464**	2906
2007	449	571	531	3372
2008	364	640	633	3449
2009	334	597	624	3364
2010	484	495	269	2368
2011	465	564	305	2691
2012	285	543	228	2378
2013	340	444	281	2346
2014	341	485	221	2282
2015	396	475	130	2364

LINDSTRÖM

TIOKAMPEN

	4 poäng	3 poäng	2 poäng	1 poäng
1 Djur	I indisk mytologi har guden Vishnu en inkarnation av ett sådant djur. Namnet är Varaha.	En könsmogen hane är mellan 150 och 180 cm lång och 70 till 100 cm hög. Till längden ska läggas ca 25 cm svans.	Orsakar stora skador på bland annat lantbruket i sin jakt på föda. En hona som ej fött ungar kallas gylta.	Ett partäigt hovdjur som tillhör samma art som tamsvinet.
2 Film	Har fyra huvudsakliga handlingar som knyts samman genom triviala händelser.	Vincent är den enda karaktären som möter alla de övriga under filmen.	Filmen är rankad plats 7 (augusti 2017) på IMDb:s lista över de 250 bästa filmerna genom tiderna.	Gangsterfilm från 1994, regisserad av Quentin Tarantino. Premiär i Sverige 25 november samma år!
3 Mat-rätt	Namnet på rätten är italienska för "Kastrull". Pastan har samma namn som rätten.	Kan även serveras vegetarisk genom att ersätta köttfärsen med sojafärs.	Maträtten är seriekatten Gustafs stora favoriträtt.	Pastaplatlor varvas med bechamelsås, ost och köttfärs som sedan ugnsg gratineras.
4 Arbets-plats	MSB har i uppdrag att samordna arbetet för att denna arbetsplats ska bli säkrare.	Drygt 36 000 söker akutvård varje år, på grund av att de skadat sig på arbetsplatsen.	Barn i åldrarna 10-12 är drabbas mest och pojkar är överrepresenterade i alla åldersgrupper.	Med över 1,4 miljoner elever är den här arbetsplatsen Sveriges största.
5 Stad	Citadellet är en fästning med välbevarat vallgravssystem från 1500-talet.	En del av hamnen heter, precis som i Köpenhamn, Nyhamn. I norra delen ligger bokslogen Karlslund.	Ligger längs Västkustbanan sedan 2001 och har fina förbindelser med både Helsingborg och Malmö.	Staden är artisten Siw Malmkvists hemort.
6 TV-profil	Har skrivit över 20 böcker om kommisarie Sten Wall.	Tävlande först i På Spåret med sin fru innan han så småningom blev domare i samma program.	Journalist och författare från Laholm som även brukar bli kallad "tennisorakel".	Parhäst med en annan trotjänare på TV, nämligen Ingvar Oldsberg.
7 Vikarie	Han har varit chef för Rakelverksamheten.	Har även arbetat med en utredning om försörjning av statens behov av IT/teletjänster.	Har varit överdirektör för myndigheten sedan den startade för åtta år sedan.	Är numera vikarierande generaldirektör för MSB sedan 15 mars.
8 Sport	Kina är världsledande och har haft många stora spelare. Ma Lin och Wang LiQin är ett par av dem.	Racketsport med två eller fyra spelare. En plastboll slås växelvis över ett nät som är uppsatt över bordsskiva.	Två svenskar som varit stora spelare är Jörgen Persson och Mikael Appelgren, men den allra största är...	... Jan-Ove Waldner som vunnit två individuella VM-Guld och ett OS-Guld.
9 Uppfin-nare	Uppfann stencilapparatn år 1873. 1890 valdes han in i som ledamot i Kungliga Vetenskapsakademien.	Den första stora uppfinningen var fonografen.	Hans uppfinningar förändrade människors liv påtagligt runt förra sekelskiftet.	Det tog honom 2 000 försök för att lyckas skapa en fungerande glödlampa.
10 Är	Alexander Rybak vinner Eurovision Song Contest med 387 poäng, vilket är poängrekord.	Prins Joachim av Danmark får en son, Prins Henrik av Danmark.	Detta år ersatte MSB bland annat Krisberedskapsmyndigheten och Statens Räddningsverk.	George W. Bush avslutar sitt 8-åriga ämbete och ersätts av Barack Obama som USA:s president.

LÖSNINGAR

Tiokampen

1 Vildsvin, 2 Pulp Fiction, 3 Lasagne, 4 Skolan, 5 Landskrona, 6 Björn HELLBERG, 7 Nils Svartz, 8 Borden-nis, 9 Thomas Edison, 10 2009

Ordflätan

A	R	P	E	N	I	X	A	P	O	R	M
V	D	E	L	U	N	A	M	R	Ä	A	C
L	I	N	K	Ö	P	I	N	G	U	N	E
E	N	D	U	T	Z	T	E	L	R	O	M
K	R	O	L	L	E	R	K	L	A	R	A
S	I	X	T	R	Ö	N	K	Y	E	K	I
I	S	M	U	G	Å	R	K	Ö	R	S	T
N	O	L	L	I	T	R	F	S	V	L	A
T	R	E	L	T	R	I	Ä	G	E	R	M
V	T	N	S	I	M	O	R	A	G	A	W
D	I	T	Ä	R	M	A	J	D	U	K	S
E	J	U	N	S	K	Å	E	L	U	L	T
B	L	U	Y	K	A	S	S	E	N	T	X
L	E	N	R	O	S	I	T	V	A	L	A
I	G	U	B	G	Ö	R	A	V	E	N	S
Z	U	S	U	R	Å	L	D	R	Ö	N	G
E	M	P	A	N	D	R	E	S	A	E	L
M	O	S	R	I	Y	N	D	R	O	S	M
A	Å	E	T	F	E	L	L	E	K	S	I
K	L	U	R	N	E	S	P	B	Ä	R	A
O	S	R	E	Y	N	A	A	B	L	K	S

ORDFLÄTAN

Hitta ord i bokstavsmyllret!
De kan vara placerade vågrätt, lodrätt, diagonalt, vara skrivna från vänster till höger eller tvärtom.
Denna gång har vi gömt namnet på 10 av 14 lag i SHL (Svenska Hockeyligan), som startade 16 september!

A	R	P	E	N	I	X	A	P	O	R	M
V	D	E	L	U	N	A	M	R	Ä	A	C
L	I	N	K	Ö	P	I	N	G	U	N	E
E	N	D	U	T	Z	T	E	L	R	O	M
K	R	O	L	L	E	R	K	L	A	R	A
S	I	X	T	R	Ö	N	K	Y	E	K	I
I	S	M	U	G	Å	R	K	Ö	R	S	T
N	O	L	L	I	T	R	F	S	V	L	A
T	R	E	L	T	R	I	Ä	G	E	R	M
V	T	N	S	I	M	O	R	A	G	A	W
D	I	T	Ä	R	M	A	J	D	U	K	S
E	J	U	N	S	K	Å	E	L	U	L	T
B	L	U	Y	K	A	S	S	E	N	T	X
L	E	N	R	O	S	I	T	V	A	L	A
I	G	U	B	G	Ö	R	A	V	E	N	S
Z	U	S	U	R	Å	L	D	R	Ö	N	G
E	M	P	A	N	D	R	E	S	A	E	L
M	O	S	R	I	Y	N	D	R	O	S	M
A	Å	E	T	F	E	L	L	E	K	S	I
K	L	U	R	N	E	S	P	B	Ä	R	A
O	S	R	E	Y	N	A	A	B	L	K	S

Vill se konkreta åtgärder

■ Regeringen ger tydliga signaler om ökat tempo i arbetet med civilt försvar

Arbetet med civilt försvar intensifieras. MSB har fått en rad nya regeringsuppdrag samtidigt som det skjutits till 1,3 miljarder genom en försvarsuppgörelse.

– Regeringen signalerar tydligt: öka tempot, sätt igång att jobba med konkreta åtgärder. Här är styrning och här är pengar, säger Magnus Dyberg-Ek, MSB.

■ För MSB handlar mycket om det regeringsuppdrag myndigheten fick i maj. Med det bekräftar regeringen det grundsynsdokument som MSB tillsammans med Försvarsmakten lämnade in 2016. Försvarsmakten och MSB ska tillsammans främja och utveckla planeringen fram till 2020 men uppdraget innehåller också krav på konkreta åtgärder.

– Nu är det inte bara att utreda och ta fram ny kunskap och visst underlag, utan nu ska det börja hända saker.

Regeringsuppdraget säger att MSB och Försvarsmakten ska verka för att samtliga be-

rörda aktörer krigsplacerar den personal som krävs vid höjd beredskap inom civilt och militärt försvar. Det ska vara klart 31 december 2018.

– Hittills har Försvarsmakten haft det uppdraget och det har varit lite otydligt på civil sida men nu blir det tydligt att det här gäller både statliga myndigheter, kommuner och landsting och privata företag, säger Magnus Dyberg-Ek.

Det ska ske i många olika verksamheter som inte i alla delar är så lätta att identifiera.

– Krigsplaceringen är en katalysator. För att kunna krigsplacera med bra precision ska du veta vad du ska bedriva för verksamhet i krig. Hur ska den organiseras, bemannas med anställda, frivilliga och plikt. Man måste göra en massa saker för att åstadkomma krigsplacering, säger Thord Eriksson, MSB.

En annan del i uppdraget handlar om att fortsätta planeringen för stöd till Försvarsmakten från övriga samhället.

– Det ska inte utredas längre utan nu ska nästa steg tas. Man

På fötter
”Jämfört med för några år sedan, och på en skala från att krypa till att springa, är vi uppe och går nu.”

Magnus Dyberg-Ek, MSB

ska se till att det finns avtal, se till att det finns lager av kritiska förnödenheter och hur man gör förfogande och ransonerent praktiskt. Man tydliggör att det ska bli verkstad, säger Magnus Dyberg-Ek.

Aktörs gemensam samverkan ska klara de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap. De viktigaste aktörerna ska kunna verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

– När det gäller samverkan och ledning generellt sett måste höjd beredskap vara dimensionerande när vi planerar.

Ett regeringsuppdrag som ska rapporteras 15 december handlar om att utveckla kom-

muner och landstings beredskap i relation till kriser och krig. Det handlar mycket om att förtydliga det som står i lagen om extraordinära händelser.

– Det som är nytt, och säkert kommer att ta en stor del av arbetet, är vad de ska göra för beredskapsförberedelser för krig. Vi tror att pengar från de 440 miljonerna om året i tre år, kommer att gå till kommuner och landsting. Vi för samtal med SKL och tillsammans får vi komma fram till de klokaste åtgärderna som bygger mest beredskap och som vi snabbt kan få igång, säger Thord Eriksson.

– Det handlar rätt mycket om ledningsfrågor också. I fred ska kommunerna ha en krisledningsnämnd, i krig är det kommunstyrelsen som ska leda verksamheten och då måste man utbilda och öva sin kommundstyrelse.

Ett annat pågående arbete är Krisberedskapsveckan 2018 som ska ha ett bredare fokus och även ta med totalförsvarsperspektivet och höjd beredskap. I samband med Kris-

beredskapsveckan ska MSB skicka ut en broschyr till landets alla hushåll med konkreta tips på vad varje privatperson kan göra för att förbereda sig inför kriser, höjd beredskap och påverkanskampanjer.

Även på övningssidan pågår ett intensivt arbete. MSB har flera roller i försvarsövningen Aurora och är mitt uppe i planeringen för Samö 2018 som har fokus på civilt försvar.

– Jämfört med för några år sedan, och på en skala från att krypa till att springa, är vi uppe och går nu. Det finns en ganska stor medvetenhet hos de som ska göra jobbet. Den grundläggande kunskapen finns. Vi har utbildat ett antal hundra tjänstemän i myndigheterna som nu har en grundkompetens. Regeringen har tryckt på knappen, varit tydlig och stoppat in pengar. Egentliga finns alla förutsättningar för att det här ska rulla igång, säger Magnus Dyberg-Ek.

GUNNO IVANSSON

Dessa fyra områden satsar regeringen på

I regeringens budgetproposition för 2018 får MSB 100 miljoner mer i anslag jämfört med 2017.

Merparten av anslagsökningen går till informations-säkerhet, psykologiskt försvar, räddningstjänst och befolkningsskydd.

■ – Det är glädjande att regeringen föreslår mer pengar för det viktiga arbetet att stärka civilt försvar på alla nivåer, säger Nils Svartz, vikarierande generaldirektör för MSB.

Totalförsvarsuppgörelsen tidigare i somras gav 1,3 miljarder över tre år till civilt försvar i nivåhöjning. Därför visste många att mer pengar var att vänta när finansminister Magdalena Andersson presenterade budgeten onsdag 20 september.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i närområdet, som

visat på samhällets sårbarhet, gör att regeringen ser ett ökat behov av att stärka totalförsvaret under kommande år.

MSB föreslås få 1,169 miljarder kronor i förvaltningsanslag, 2017 var det 1,072 miljarder.

Prioriterade områden är:

■ 40 miljoner till informations-säkerhet och psykologiskt försvar

■ 34 miljoner till räddningstjänst och befolkningsskydd

■ 11 miljoner till kärnenergiberedskap

■ 7,5 miljoner till MSBs samordningsverksamhet och stöd till berörda aktörer.

Vad pengarna ska användas till kommer regeringen mer i detalj att presentera senare, har justitieminister Morgan Johansson tidigare sagt.

– Regeringens signal är tydlig: höga förväntningar på resultat och höjd ambitionsnivå

– och det på alla nivåer, säger Nils Svartz och tillägger:

– Därför behöver alla aktörer prioritera verksamhet som leder till att vi tydligt kan höja totalförsvarsförmågan. Det gäller särskilt kommuner och landsting, länsstyrelser och bevakningsansvariga myndigheter inklusive MSB. Men det gäller också aktörer inom prioriterade områden: livsmedelsförsörjning, sjukvård, transporter, skydd och säkerhet, energi samt elektroniska kommunikationer.

Krisberedskapsanslaget (2:4) höjs med drygt 160 miljoner till 1,286 miljarder. Största delen av pengarna går till kommunerna som får 100 miljoner mer för planering av civilt försvar. Landstingen får 30 miljoner extra för samma ändamål och frivilliga försvarsorganisationer 24 miljoner mer.

PER LARSSON

Civilbefolkningen kan inte skyddas

Sverige kan inte fullt ut skydda civilbefolkningen vid ett väpnat angrepp. Den bedömningen gör MSB i en rapport till regeringen.

■ Bedömningen grundas huvudsakligen på att utrymning och inkvartering av befolkningen i storstäder inte skulle klaras. Varningssystem för flygangrepp så att människor hinner ta sig till skyddsrummen saknas och skyddsrummens skyddsförmåga har successivt försämrats. Dessutom saknas personal med särskild utbildning för att iordningställa skyddsrum. MSB konstaterar att räddningstjänstens förmåga under höjd beredskap är av mycket stor betydelse för skyddet av civilbefolkningen och där finns idag stor brister när det gäller både materiel och personal.

Mot bakgrund av detta – trots

att det finns 65 000 skyddsrum med plats för 7 miljoner människor – gör MSB den samlade bedömningen att befolkningsskyddet inte är tillräckligt inför ett väpnat angrepp på Sverige.

Behovet är inte lika stort som under kalla kriget, men MSB bedömer att skyddsrum fortfarande är del av ett modernt befolkningsskydd. Det kräver ett fungerande förvarningssystem och MSB anser att återtagen förmåga till förvarning bör prioriteras.

Det har inte byggts några nya skyddsrum på 15 år och MSB anser att de befintliga bör behållas i så stor utsträckning som möjligt. En begränsad målsättning om att iordningställa befintliga skyddsrum och bygga 50 000 nya platser från 2019 och tio år framåt skulle kosta 200 miljoner kronor per år.

Räddsam F – lokal närvaro och muskler

■ Samarbetet en hybrid mellan egen räddningstjänst och förbund

JÖNKÖPING

Räddsam F har blivit en självklar trygghet för en lång rad småländska räddningstjänster.

Modellen innebär både en stark, lokal närvaro i vardagen och stora gemensamma muskler när det behövs.

—Det bästa av två världar, enligt Bertil Fång, räddningschef i Tranås och Ydre kommuner.

■ Knappt har de ilsket rödgrula markeringarna över eftermiddagsköerna i trafikflödet hunnit falna på skärmbilden, när höstsolen bakom brandstationen på Rosenlund i Jönköping sänker sig i en liknande färgskala.

Michael Simmeborn har arbetat i kommunens tegelbyggnad i över 30 år, men i sin nya roll som inre befäl ska han nu ha koll på hela länets räddningsresurser.

De fyrkantiga markörerna på kartbilden framför honom är mängder av räddningsresurser, redo som en röd, tät bilsärm men än så länge är kvällen lugn.

—Utmaningen är att de olika kommunerna har olika förtätningsregler med exempelvis flera fip-enheter som åker enskilt för att samlas vid insatsen, förklarar Michael.

Funktionen inre befäl är den senaste och kanske tydligaste byggstenen i ett allt tätare samarbete mellan de 13 kommunerna i Jönköpings län och Ydre som ligger strax intill.

Från en försiktig start med gemensamma brandchefsmöten på 70-talet roterar nu befäl från olika kommuner på den dygnet-runt-bemannade platsen för inre befäl där de har långtgående insyn och befogenheter att agera i varandras angelägenheter.

—Man måste ha stora öron, förklarar Michael Simmeborn som är placerad strax intill SOS Alarms operatörer.

Det inre befälet är en stöd-funktion och förväntas ta egna initiativ för att stödja en kommun vid sidan av de akuta åtgärderna. Det kan exempelvis handla om att förutse behovet av någon form av posom-stöd i olika situationer.

Resursbehov

”Också den räddningstjänst som arbetar brett i kommunen med hot, trafik, fallolyckor och sociala frågor behöver stora muskler när det exempelvis brinner. Och det har Räddsam F med sina gemensamma larmplaner och rutiner.”

Göran Melin, ställföreträdande räddningschef, Jönköping

—En insats är inte alltid över för att bilarna backar in i vagnhallen, förklarar han.

Räddsam F-samarbetet är en slags hybrid mellan ett räddningstjänstförbund och en helt egen lokal räddningstjänst.

—Det bästa av två världar och ovärderligt för länets kommuner, menar Bertil Fång som är räddningschef i Tranås och Ydre, den minsta av dem alla men som likaväl kan räkna med full uppslutning om det skulle behövas.

—Vi har fasta larmrutiner med nivåalarm där vi kan mobilisera styrkor snabbt. Men samarbetet är också viktigt när det gäller kompetensutveckling, säger Fång.

—Svensk räddningstjänst går två vägar just nu, säger Räddsam F-samordnaren Göran Melin när vi träffar honom på kontoret i Jönköping. Han beskriver hur den ena vägen innebär att man jobbar brett och djupt med hela säkerhetsarbetet i kommunen och den andra att man går samman i större räddningstjänstorganisationer med fokus på just räddningstjänst.

—Båda sätten har fördelar och de står inte emot varandra, säger han. Men, också den räddningstjänst som arbetar brett i kommunen med hot, trafik, fallolyckor och sociala frågor behöver stora muskler när det exempelvis brinner. Och det har Räddsam F med sina gemensamma larmplaner och rutiner. Krångliga trösklar är nedslipade av vardagskontakterna.

Vid sidan av den operativa beredskapen är utbildningarna i Räddsam F-skolan en viktig byggsten i samarbetet och innebär kompetensutveckling för hundratals anställda varje år, i allt från motorsågsanvändning till befälsrutiner.

Besparingen är cirka fem

miljoner kronor om året jämfört med att upphandla utbildning externt. Där säkerställs att en brandman från Vetlanda exempelvis har samma rökdykarutbildning som en kollega i Gränna eller Värnamo.

Organisationen har också ett ”virtuellt kontor” ungefär två tjänster som fördelas ut på olika personer i samarbetet, exempelvis ansvar för samordning, utbildningar och förebyggande verksamhet.

Medlemmarna i Räddsam F delar på en fast kostnad och betalar en avgift som bygger på kommunens storlek. Vid larm används en taxa man kommit överens om gemensamt. Inre befäls-funktionen finansieras på liknande sätt.

Finns det då inte en risk att mindre kommuner åker ”snål-skjuts” i samarbetet? undrar kanske den konspiratoriske. När det gäller utrustning är det inga problem, den är ofta bättre i en mindre kommun, enligt Göran Melin.

—Men det är viktigt att vi inte släpper beredskapen, att någon lägger ner en station för att ”vi har Räddsam F”. Sådana diskussioner har förekommit. Men ”då sätter du ner beredskapen för vardagslarmen som en annan kommun istället får stå för, det är faktiskt inte rimligt”, refererar Göran diskussionen och förklarar att man lokalt hittills lyckats motivera politikerna att betala ”försäkringspremien”.

I botten finns också värdegrunden där både ”Bamse” och ”Greta” har viktiga roller. Sagogbjörnen med uttrycket ”är man stor måste man vara snäll” — en större kommun måste ta ett större ansvar och inte vara exakt petig när det gäller att få tillbaka, medan ”Greta” är kommuninvånaren som stän-

Michael Simmeborn har koll på läget. Funktionen som inre befäl för Räddsam F är den senaste byggstenen som ger samarbetsformen dygnet runt-bemannning.

FOTO: ANNA HÄLLAM

digst ska stå i centrum för Räddsam F.

I värdegrunden konstaterar medlemmarna också att ”lagen är spelreglerna, men inte ramen”, Räddsam F ska kunna göra mer än lagen kräver.

Det finns dock ett par svagheter i samarbetet, medger Melin.

—Alla vagnar måste med i tåget, samarbetet kan inte gå fortare än att sista vagnen hänger med och det innebär att vi inte kan ta snabba beslut. Dessutom kan varje medlem lämna och punktera samarbetet. Men det innebär en drivkraft, det ska vara så bra att ingen vill lämna, säger han.

Räddsam-varianter finns

nu i olika former på flera håll i landet, exempelvis en helt nybildad i Västra Götaland. Men samarbete har inte alltid varit självklart i räddningstjänst-Sverige, och det fanns — åtminstone tidigare — exempel där brandbilarna passerade igenom en hel kommun på väg mot samverkan med nästa.

—Vid den stora händelsen kommer alla att begära hjälp, konstaterar Göran Melin. Men för att samarbetet ska fungera krävs tillit och det bygger man inte upp med ett telefonsamtal, det krävs mångårigt samarbete i vardagen.

JOHAN WANGSTRÖM

Under skogsbranden i Bredaryd i somras var både Räddsam F och det nya samarbetet med andra län involverat. Till höger Göran Melin, i bakgrunden Räddsam F:s gemensamma ledningsfordon.

FOTO: ANNA HÄLLAM

Sju län i utökat samarbete

Räddningstjänsterna i södra Sverige suddar ut gränserna ytterligare och bildar ett nytt nätverk mellan sina respektive räddsam-organisationer.

—Vi har väldigt många beröringspunkter och då bör vi samordna dem, menar Fredrik Björnberg som är ansvarig för arbetet med förstärkningsresurser i det nya samarbetet.

■ De senaste årens krävande skogsbränder är en viktig förklaring till att relationerna i södra Sverige håller på att förstärkas till ett betydligt närmare och mer strukturerat samarbete.

Någon form av räddsam-organisation mellan kommunerna finns redan inom varje län och nu är nästa steg att länen smidigt ska kunna begära hjälp av varandra.

—Vi har haft några händelser som visat att man inte klarar sig ens på länsnivå, förklarar Fredrik Björnberg, räddningschef i Vaggeryd, som arbetar med det nya samarbetets förstärkningsresurser.

Sju län omfattas av det nya samarbetet: Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne och Västra Götaland.

—Genom att göra en förplanering och skapa medvetenhet är alla med på banan. Vi har inte jättelånga avstånd och väldigt mycket räddningstjänstresurser tillgängliga.

Ett mål är att organisationerna ska ”prata samma språk”, och man utarbetar nu ett modulsystem för att beställa förstärkning. En grundmodul består exempelvis av en släckbil, en vattenenhet och en ledningsresurs — totalt åtta personer.

En skogsbrandsmodul har större fokus på vatten, motorsprutor och fyrhjulning.

Men det kan också handla om andra specialresurser, varje räddsam-organisation i sam-

arbetet har fått redogöra för vad de kan bidra med.

—Vi har enkelt och skapat system men vi är i början av arbetet och behöver finslipa, konstaterar Fredrik Björnberg.

Fredrik Björnberg

Han fick själv en försmak av hur smidigt det kan vara att beställa hjälp när det nya samarbetet prövades vid den stora skogsbranden i Bredaryd i somras.

Som räddningschef i beredskap, RCB, fick han information från brandplatsen om att de egna Räddsam F-resurserna inte skulle räcka.

—Jag lyfte luren till motsvarande funktion i Västra Götaland och bad om hjälp, ”vi kommer att behöva stöttning under flera dygn” — sedan löste de det. Vilka stationer och räddningstjänster är inte intressant för oss, det bara rullade in personal från Västra Götaland löpande.

—Vi skapar en väldigt stark gemensam organisation för de stora, långa händelserna.

Tanken är att ansvaret för samarbetets årliga träffar ska rotera på de olika länen. I de flesta län finns en räddsam-samordnare, de träffas ett antal gånger per år för att fördjupa och hitta nya utvecklingsområden.

—Exempelvis har man titat på att gemensamt bereda remisser från staten som berör oss alla, och om vi kan samordna eller ta fram gemensamma utbildningar. Men det kan också handla om andra frågor som deltidssbrandmän, rekrytering, teknikutveckling och jämnställdhetsfrågor.

—Vi kommer från olika bakgrund i sättet vi arbetar men alla har en vilja och ser fördelarna från sina egna räddsam-samarbeten, säger Fredrik Björnberg.

JOHAN WANGSTRÖM

Släcker gasbilsbränder på franskt vis

OSKARSHAMN Oskarshamn tagit fram ett koncept för säker släckning av bränder i gasfordon. Konceptet är en anpassning till svenska förhållanden av ett franskt utvecklingsarbete.

I Frankrike är bilbränder ett stort problem. Det har lett till satsningar på att utveckla släckmetoder. Genom ett stort EU-projekt har två provinser i Frankrike tagit fram en handledning i släckning av bränder i gasfordon. Sommaren 2016 fick åtta brandmän från Sverige möjligheten att ta del av de franska kunskaperna.

Fyra kom från räddningstjänsten i Oskarshamn och besöket möjliggjordes inom ramen för CTIF och kommissionen Extrication and New Technology. Efter att utbildats i den franska metoden har Oskarshamn utvecklat ett eget koncept som är en anpassning av det franska projektet. En avgörande skillnad är att det franska konceptet grundar sig på styrkan 1+5, det vill säga ett befäl och fem brandmän. I Sverige är det vanligare med 1+4.

– Deras koncept fungerar jättebra, men vi insåg ganska snart att det skulle bli problem att översätta till svenska förhållanden: hur ska vi lösa det med 1+4? Vi har även stationer med Fip och 1+3, säger Johannes Strömberg, utbildningssamordnare vid räddningstjänsten i Oskarshamn.

Oskarshamnskonceptet bygger på "Säkra Brandmän" och utgår från ett taktikstöd som kallas insatskvadranter. Det har fyra olika taktiska inriktningar för att angripa en fordonsbrand, två offensiva och två defensiva. Är man 1+4 eller flera kan alla kvadranter väljas om förutsättningarna efter befälets riskbedömning finns. Vid 1+3 eller färre rekommenderas defensiv insats.

– En svaghet med den franska taktiken är att de går på för hårt. I Sverige handlar det mer om att göra riskbedömning och väga möjligheterna mot riskerna.

Insatser mot gasfordon görs med full skyddsutrustning, det vill säga som vid en rökdykningsinsats. Vid rökdykning får en

Inte rökdykning
"Eftersom det inte är fråga om inträngande i tät rök känner vi oss inte bundna av rökdykningsföreskrifterna."

Johannes Strömberg

ligt gällande bestämmelser föraren inte lämna brandbilen med pumpen som förser rökdykarna med vatten. Vid en offensiv insats med kylning och släckning av brand i ett gasfordon krävs enligt den franska metoden fyra rökdykarklädda brandmän som går fram med två slangar, två brandmän vid varje slang.

Med en bemanning på 1+5 kan föraren stanna vid bilen och det finns fortfarande en insatsledare som kan guida de fyra som sköter slangarna. Med 1+4 blir det en man kort. Efter mycket pusslande hittades en okonventionell lösning.

– Eftersom det inte är fråga om inträngande i tät rök, rökdykning, känner vi oss inte bundna av rökdykningsföreskrifterna. Vi öppnar för att även föraren ska vara klädd och vara behjälplig med att dra manöverslang.

Därför använder man inte heller begreppet rökdykning utan benämner det självskydd, dvs Skyddsnivå Branddräkt och tryckluftsapparat. De fyra brandmän som går fram mot det brinnande fordonet ska ha ett flöde av minst 250 minuter i sina manöverslangar. Det innebär att taktiken utesluter förhöjt lågtryck.

– Flödet är avgörande för att lyckas. Det behövs en kraftig skyddsstråle om det smälter men också för att kyla, säger Johannes Strömberg.

Johannes Strömberg tror att metoden kommer att väcka visst motstånd.

– Att chauffören är klädd i självskydd som brandman vid en insats är ovanligt i Sverige.

Fordon med nya alternativa bränslen i olika kombinationer är ett relativt nytt riskmoment. De blir allt fler och förekommer i en mängd varianter, var och

Antalet gasfordon ökar vilket innebär nya riskmoment för räddningstjänsten. Inom ramen för CTIF har berg, utbildningssamordnare vid Oskarshamns räddningstjänst, var en av dem och han har lett arbetet

med sina speciella risker. I Sverige är biogas och naturgas vanligast. Bränslecelfordon har flera risker. Dels vätgas och ibland så kallade LMP-batterier.

– LMP-batterier är omöjliga att släcka. Vätgas har stort brännbarhetsområde och lågan är i princip osynlig. Det krävs

värmekamera eller något släckmedel för att upptäcka den. Riskavståndet kan variera från åtta meter och uppåt. Vi har en utmaning att utbilda allmänheten som är van att hjälpa till, men som riskerar att gå rakt in i lågan eftersom den inte syns.

MSB har gett ut en vägledning som Johannes Ström-

berg är kritisk till. Bland annat att det saknas källredovisningar och att man inte anger vilket strålrör och flöde som krävs.

– Vi kommer att arbeta och utbilda efter vårt koncept men hoppas att kunna sprida vår kunskap vidare till MSB.

Oskarshamns arbete har väckt intresse inte bara i Sve-

åtta svenska brandmän utbildats i en fransk metod för att släcka bränder i gasfordon. Johannes Strömberg med en svensk anpassning. Här tillsammans med Nils-Inge Hagman, verksamhetsledare.

rige. I maj i år blev Johannes Strömberg och kollegan Martin Arvidsson inbjudna och reste till Portugal för att berätta om sitt arbete. Det har tagit tid och resurser att översätta den franska handboken och i slutet av augusti kördes de första internt utbildningarna som initiativ innefattar två timmar teori

och två timmar praktik.

– Det är många som hört av sig till oss. Vi har ambitionen att bli en aktör och sprida konceptet genom vår utbildning. Förhoppningen är att det genom CTIF ska bli Europastandard med färre än 1+5, säger Morgan Olsson, räddningschef i Oskarshamn.

Text och foto: GUNNO IVANSSON

Fotnot

CTIF är en organisation som arbetar för internationellt erfarenhetsutbyte inom brandskydd, katastrofhjälp och räddning.

Vägledning under revidering

– Jag ser mest likheter när jag jämför vårt pågående revideringsarbete med Oskarshamnsmodellen. Jag ser därför gärna att vi kan involvera Oskarshamn och deras operativa kompetens i arbetet, säger Erik Egardt, MSB.

MSBs vägledning bygger på det arbete som gjorts genom åren, erfarenheter från olyckor runt om i världen och branschexpertis.

– Vårt uppdrag att ge vägledning åt svensk räddningstjänst ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vi följer det som händer i vår omvärld och försöker lära av inträffade olyckor, och vilka insatser som varit lyckade.

MSB ser gärna att eldsjälarna inom räddningstjänsten bidrar med sina kunskaper och erfarenheter

– Mer erfarenhet av operativ räddningstjänst skulle behövas i arbetet, i synnerhet som det är de som ska använda rekommendationerna.

Arbetet med vägledningen har hittills haft en referensgrupp med personer från Energigas Sverige, Sveriges fordonswerkstäders förening, Bil Sweden, SP och Umeå universitet. Det pågår parallellt med arbetet en studie kring brandsläckning i moderna fordon. Dessutom pågår en sammanställning av olyckor

med gasfordon som kommer presenteras i slutet av september som stöd för lärande från olyckor.

En revidering av vägledningen är under arbete.

– Det har sagts att en tankexplosion är osannolik vid övertänd brand i en metangasdriven personbil, men nu har vi haft två explosioner i Sverige inom ett år. En skedde i Botkyrka i juli, där tanken flög 60 meter och den andra explosionen skedde utanför Kramfors i höstas och där landade biltaket nära en brandman som stod 35 m från bilen. I Botkyrka, där räddningstjänsten inte hunnit fram innan det exploderade, drabbades en polis som befann sig 60 meter från bilen av hörselskador, berättar Erik Egardt.

Riskbedömningen är viktig för att skydda personalen så gott det går. Hörselskydd, skydd mot stötvägsverkan och splitter kan behöva övervägas.

– Befinner sig människor som inte kan sätta sig i säkerhet inom en 50 meters radie från en övertänd gasbil så är släckning en livräddningsåtgärd. Snabb släckning är ett sätt att reducera risken och där har det franska konceptet visat sig effektivt, säger Erik Egardt.

GUNNO IVANSSON

Enligt den franska modellen går två strålförare fram, den ena kyler gastankar och den andra släcker.

Litiumbatterier kan avge skadliga ämnen vid bränder och ett larmställ har låg skyddsgrad för identifierade förbränningsprodukter genererade från e-fordon. Vid test av batterier hos Volvo Cars började ett batteri brinna och orsakade en storbrand som totalt involverade ett 20-tal batterier.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Storbrand med litiumbatterier

■ Dåligt skydd mot skadliga ämnen i larmställ

Den 28 mars inträffade en brand i Volvo Cars lokaler i Göteborg.

Ett batteri som testades i företagets batterilaboratorium fattade utan förvarning eld.

En anställd gjorde släckförsök och lämnade sedan lokalerna. Övriga hade då redan utrymt.

■ Branden spred sig snabbt och totalt involverades ett 20-tal batterier i branden.

Branden var svårsläckt eftersom litiumbatterier alstrar eget syre när de brinner och därmed underhåller branden. Lokalen blev totalförstörd inklusive de bilar som fanns där.

Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) genomförde en olycksutredning med fokus på att inhämta erfarenheter från

taktik och metodval som man använder vid händelser där litiumbatterier är utsatta för brand.

Enligt Volvos egna utredare gjordes en felkoppling i samband med testet av batteriet. Det resulterade i en kortslutning som medförde att samtliga celler i litiumbatteriet började brinna samtidigt.

Räddningstjänsten fick in ett automatiskt brandlarm från anläggningen och en anställd från Volvo ringde och konfirmerade att det brann.

Vid framkomst såg första enhet att det rök kraftigt från västra delen av byggnaden. De fick också veta att inga personer fanns kvar i byggnaden.

Rökdykning påbörjades och kommande styrkor fick i uppgift att trycksätta och ventilerade den östra delen av byggnaden

samt skydda byggnaden norr om branden.

Efter en stund började taket att sjunka, vilket resulterade i ett beslut att inget invändigt arbete fick ske.

Släckmetoden som valdes var att kontinuerligt påföra släckvatten med vattenkanon och dimspikar. Efter cirka 1,5 timme gav släckningsarbetet resultat och rökutvecklingen minskade. Efter ytterligare cirka 30 minuter var branden under kontroll och klockan 14.50 avslutades räddningstjänsten.

En del forskning inom området har genomförts i Sverige och andra delar av världen. Bland annat har MSB och FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut) gjort en studie, "Nya risker för räddningspersonal vid bränder/gasning av batteripack hos e-fordon".

Studien gör några slutsatser som är intressanta:

■ Alla bränder ger upphov till toxiska förbränningsprodukter och brand i e-fordon är inget undantag

■ Det personliga skyddet i form av larmställ visar på låg skyddsgrad för identifierade förbränningsprodukter genererade från e-fordon.

■ Flera ämnen visar på en god hudpenetrerande förmåga vilket sammantaget bör övervägas i riskbedömningen vid insatser i stängt utrymme som innefattar bränder och olyckor med e-fordon.

Studien är gjord i testmiljö men ger ändå en indikation på problemen. MSB arbetar även med en rapport som tar upp taktik och metodval vid bränder i litiumbatterier samt vilka medicinska åtgärder som behöver vidtas efter exponering.

I utredningens diskussion konstateras att insatsens genomförande gav ett bra resultat och att samverkan mellan räddningspersonalen och Volvos personal var mycket god.

Det konstateras också att riskbedömning gjordes samt att mål med insatsen gavs till personalen.

Det som inte framkom vid insatsen var att litiumbatterier kan avge skadliga ämnen vid brand, exempelvis fluorvätesyra och det finns kunskapsluckor inom RSG om bland annat taktik och metodval för de olika bränslealternativ som finns i trafiken idag.

Detta har belysts i utredningen efter branden i en gasbuss 2016. Delar av personalen på RSG har inte tagit del av den rapport från MSB och FOI som nämns ovan, den är relativt ny-

släppt (november 2016).

Troligen brann batterierna ut av sig själva. Enligt batteriexpert på Volvo går det inte att släcka involverat litiumbatteri, utan batteriet brinner ut efter cirka 45 minuter.

För att vara helt säkra att batteriet blir helt släckt bör det sänkas ned i ett saltbad.

Utredningen konstaterar också att RSG ofta har garagebränder och det kommer att vara en stor utmaning att veta vilka bränsletyper som kan vara involverade i bränder.

Eftersom det är så svårt att riskbedöma bör högriskscenarier alltid användas, tills något annat sägs.

Utredningen tar upp flera intressanta aspekter och lämnar ett antal förslag till åtgärder som återfinns här intill.

ANNA ANDERSSON CARLIN

3

ERFARENHETER

...om åtgärder

1 RSGs förmågegrupp bör ta del av MSB senaste studie "Nya risker för räddningspersonal vid bränder/gasning av batteripack hos e-fordon". Rapporten "Brand i moderna bilar" bör också tas del av när den är publicerad.

2 Det bör utredas vidare vilka akuta åtgärder som behövs om en person blir utsatt för berörda kemikalier eftersom bränder med litiumbatterier troligen kommer att öka. Behöver räddningstjänsten eller ambulansen ha motmedel akut på plats om en person blir utsatt för berörda kemikalier?

3 Tills förmågegruppen har studerat och fördjupat sig i brand i litiumbatterier och tagit fram riktlinjer bör RSG operativa styrkor vara extra uppmärksamma vid bränder i slutna utrymmen där litiumbatterier kan förekomma. Larmställen bör efteråt hanteras som kemiskt hälsofarliga och följa gällande instruktion "Tvätt och skötsel av larmställ", tills något annat sägs.

"Vi slängde in två släckgranater som startade två nya bränder"

En dag i juni larmades brandstationen i Oskarström utanför Halmstad till en villabrand.

Enligt uppringaren rök det kraftigt från taket efter att husägaren försökt att bränna bort ett getingbo på vinden.

■ Deltidsstyrkan i Oskarström består av en styrkeledare och fyra brandmän. Vid larmet kom ytterligare en brandman genom fri inryckning.

Befälet anlände först som Fip (första insatsperson). Branden bedömdes vara i villans vindsutrymme.

Två släckgranater användes och kastades in på vinden via en vindslucka inomhus. Granaterna bedömdes ge god effekt. När släckbilen anlände några minuter senare, påbörjades invändig rökdykarinsats i syfte att hitta branden och vädra ut vindsutrymme. Fler resurser kom från Halmstad respektive Harplinge. Förutom insatsledare fanns ytterligare släckenheter samt högfordon, tankfordon och skärsläckare.

Rökdykarna på vinden hittade flera brandhårdar. Det visade sig att två av dem berodde på släckgranaterna, vilka antant kutterspån och annat brännbart på vinden på grund av den värme granaterna alstrade. Branden hade även spridit sig vidare upp i takkonstruktionen och i tjärpappen under själva yttertaksbeklädnaden.

Utifrån förbereddes insats med skärsläckare från högfordon vilket måste koordineras noga. Personal får inte finnas i det riskområde som

Villaägaren hade försökt elda bort ett getingbo på vinden. Insatsen blev omfattande, skadorna dock inte så stora.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

uppstår när skärsläckare används. Branden släcktes snart efter, i huvudsak med hjälp av dimspikar och X-fog inne på vinden. Efter hand som branden bedömdes vara under kontroll, kördes även PPV-fläkt för bättre arbetsmiljö på vinden.

Skadorna efter branden blev förhållandevis begränsade, trots flera brandhårdar. Mindre brandskador noterades på olika platser i vindsutrymmet samt mindre delar av tak och vindskiva. Vissa vatten- och fuktskador uppstod i det isoleringsmaterial i form av kutterspån som fanns på vinden.

Insatsledaren Lars-Inge Johansson vid räddningstjänsten i Halmstad sammanfattade lärdomarna: "vi slängde in två släckgranater som startade två nya bränder".

Lärdomarna från denna insats rör hur man på bästa sätt använder olika släckmetoder, hur och när släckgranater bäst används och vid vilka tillfällen de kanske ska undvikas.

Verktygslådan i form av olika släckutrustning och släckmetoder skapar fler valmög-

ligheter. Bedömningen är att i ännu högre utsträckning tänka sig för när släckgranater används. Att använda släckgranater på platser där det finns lättantändligt material kanske bör undvikas om alternativ släckmetod finns. Framför allt om utrymmet inte utgörs av en fullt utvecklad brand.

Vid en annan brand i en verkstadslokal i Simlångsdalen, Halmstads kommun, lyckades brandpersonalen pricka ett öppet och fyllt oljefat med granaten. Den gjorde ingen effekt alls på själva branden och ingen brand uppstod i själva oljefatet. Släckgranaterna fungerar dock mycket väl, rätt använda och i rätt sammanhang. Det finns även mycket goda erfarenheter av detta i Halmstad.

MATTIAS SJÖSTRÖM

Erfarenheter

Anna Andersson Carlin och Mattias Sjöström medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av olycksundersökningar inskickade till MSB, samt egna arbeten. De tar gärna emot synpunkter och tips. Du kan även kontakta MSB på e-post: olycksutredning@msb.se

Undersökningarna på nätet: www.msb.se/olycksundersokningar/kommuner

Kontakt

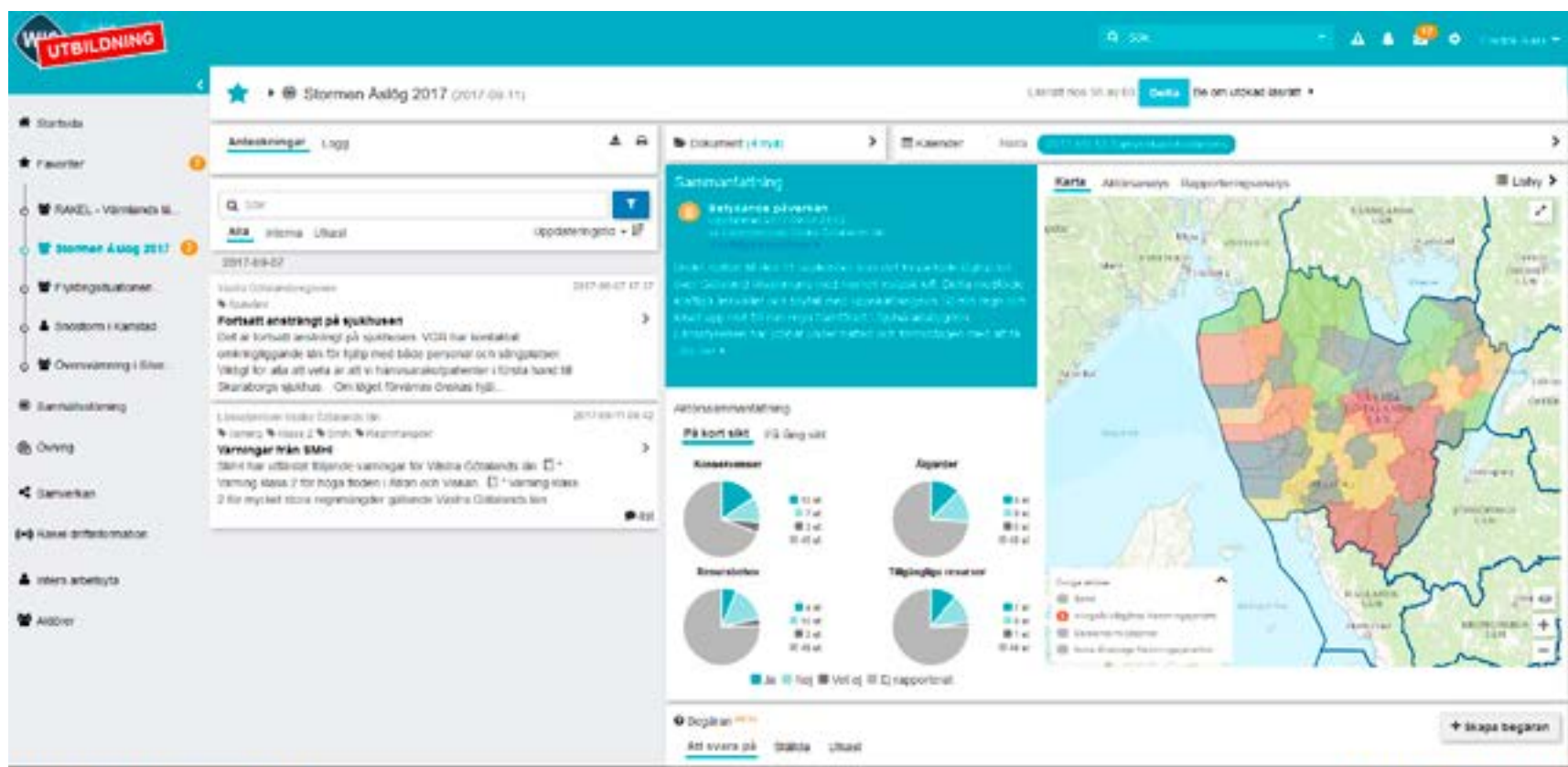
Anna Andersson Carlin
anna.carlin@rsy.se

Mattias Sjöström
mattias.sjostrom@halmstad.se

En av släckgranaterna som slängdes in genom vindsluckan.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

I november släpps version 3 av Wis, Webaserat informationssystem. Wis3 har nya funktioner och ett helt nytt gränssnitt. Uppgraderingen har fokuserat på användarvänlighet.

Stor uppgradering av Wis

I november släpps version 3 av Wis, Webaserat informationssystem. Det medför förändringar i både utseende och funktionalitet. Samtidigt släpps en ny version av mobilappen som synkroniseras med webbversionen.

– Det blir ganska stora förändringar, gränssnittet kommer att se väldigt annorlunda ut, säger Fredrik Rask, MSB.

Wis är ett nationellt webbaserat informationssystem framtaget för att underlätta informationsdelning mellan aktörerna i det svenska krishanteringssystemet.

– Wis webbsida är ungefär som facebook för aktörer och myndigheter som hanterar samhällsstörningar. Man bestämmer vem man vill dela information och behörigheter med, säger Fredrik Rask.

Wis är baserat på händelser som översvämningar, stormar eller skogsbränder. Flyktingsituationen var en typisk Wis-händelse, MSB använde systemet för att sammanställa de lägesbilder som rapporterades till regeringen. De 21 läns-

styrelserna skapade länsvisa händelser och samlade in information från kommunerna. MSB skapade en nationell händelse som tog in uppgifter från länsstyrelsernas händelser.

– Händelser motsvarar ungefär Rakels talgrupper. Det är en helt platt organisation, Wis har ingen hierarki utan den som först ser behovet lägger upp en händelse. Man behöver inte vara inbjuden utan kan gå med i en skapad händelse så länge man har rätt behörighet.

Första versionen kom 2005 och synpunkter från användare som hängt med sedan dess har handlat om gränssnitt och användarvänlighet. När en ny händelse skapas har det varit ett omfattande arbete med att bestämma vem som ska se informationen.

– Att hantera utdelning av vem som ska se vad upplevdes som ett hinder när man skulle komma igång snabbt.

Det ändrades redan i Wis2. När en händelse skapas har alla aktörer behörighet och man får sedan klicka bort de som inte ska få tillgång till informationen.

Wis har 7 000 aktiva användare från 500 organisationer, för att bli användare i Wis görs en ansökan. Vem som helst släpps inte in, självständigt ansvar i krishanteringssystemet krävs.

– **Wis riktar sig främst** till länsstyrelser, landsting och kommuner men även privata aktörer som elbolag och telekom. I samband med flyktingsituationen fick frivilligorganisationer, trossamfund och några aktörer i våra grannländer tillgång till systemet.

I en intervjuundersökning riktad till ett 30-tal aktörer efterfrågades önskemål om utveckling.

– Överst på önskelistan var möjligheten att kunna följa Wis när man inte är på kontoret, då ville man kunna kolla i mobilen. Och i april släppte vi Wis-appen.

Den första versionen fick bra respons från användarna. En efterfrågad utveckling har varit att kunna se alla noteringstyper.

– I nya versionen som också släpps i november, kan man titta på alla typer av noteringar

i ett flöde, även kartbilder. Det är särskilt användbart för Rakels driftinformation som plottas på en karta.

Inför utvecklingen av Wis3 skapades en referensgrupp, Samordningsforum Wis, med ett 20-tal aktörer från länsstyrelser, kommuner, räddningstjänst, landsting för att få in synpunkter om hur användarna vill jobba. Det har också lagts upp en testsida där gruppen kan klicka sig fram i en testversion av gränssnittet.

– Upplägget i Wis3 är att försöka dela upp informationen på olika ytor så att samhällsstörningar finns på ett ställe och regelbundna händelser på ett annat. Separera så det blir mer lättanvänt.

Andra nyheter är användning av kartor för att bevakas och få notiser kopplat till ett visst geografiskt område eller typ av händelse.

– Vi ska också tillsammans med användarna ta fram nationella riktlinjer för användningen av Wis, lite motsvarande Rakel. De kommer att ge handgripliga rekommendationer för hur aktörer och användare ska

I nya versionen av Wis mobilapp kan lägesbilder i form av kartor visas i noteringar. Här exempel på en översiktsbild med pågående samhällsstörningar per län.

hanteras, hur händelser startas och avslutas, hur händelser ska namnsättas, säger Fredrik Rask.

GUNNO IVANSSON

Räddningstjänsten ansvarig för förorening av dricksvatten

Räddningstjänsten är ansvarig för att dricksvattenbrunnarna i Hamre förorenades av brandskum. Det slår Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt fast i en dom.

■ Vid en brand 3 januari i 2015 ett hus i byn Hamre utanför Hudiksvall drabbades flera boende i byn av släckskum i dricksvattnet. Ägaren till huset som brann drabbades inte själv men ansågs vara så kallad verksamhetsansvarig och ålades av Norrhälsinglands miljö- och räddningsnämnd att ta vattenprov i grannens brunn. Orimligt ansåg han eftersom det var räddningstjänsten som spridit släckskummet. Han överklagade nämndens beslut och fick rätt av länsstyrelsen som ansåg att husägaren knappast kan betraktas som ansvarig verksamhetsutövare.

Sedan dess har fallet vandrat upp och ner i olika instanser och nu har Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt meddelat att räddningstjänsten är ansvarig för

vattenföroreningen. Domstolen skriver: ”I likhet med länsstyrelsen finner mark- och miljödomstolen att räddningstjänsten är att anse som verksamhetsutövare vad avser tillämpningen av 10 kap. miljöbalken. Därmed har räddningstjänsten att iaktta försiktighet i användningen av farliga kemikalier utan att för den skull hämmas i sin myndighetsutövning att släcka bränder.”

Länsstyrelsen ansåg i sitt beslut att räddningstjänsten hade ansvaret för föroreningen men att det skulle jämkas till hälften. Kommunen anser att räddningstjänsten inte ska ha något ansvar alls. Mark- och miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut i den delen och skriver: ”Att räddningstjänsten i aktuellt fall i hög grad använde s.k. B-skum var olyckligt och har medfört förorening av dricksvatten i brunnar. Räddningstjänsten uppfattade tydligen inte att brunnar för dricksvatten fanns i närområdet men borde rimligen ha agerat och haft beredskap som om det

kunde finnas sådana brunnar och inte använt B-skum och istället använt mindre miljöfarligt alternativ. Mark- och miljödomstolen finner att räddningstjänsten i just detta konkreta fall därför har fullt ansvar för utredningsprocessen samt för att utföra eller bekosta avhjälpande av aktuell föroreningsskada.”

GUNNO IVANSSON

Terror, krig och cyberangrepp på säkerhetsmässa

- Terror, krig, extremism, molnbaserade cyberangrepp, civilt försvar, vattenbrist, energiförsörjning, med mera.
 - Trygg energiförsörjning
 - Möta våldsbejakande extremism
 - Cloud Hopper – ett molnbaserat cyberangrepp
 - Så gör vi verkstad av civilt försvar
- Mötesplats samhällssäkerhet i Kista 28-29 november bjuder på en mängd ämnen, totalt ett 40-tal seminarier. Ämnesområdena är bredare än tidigare och den återupptagna totalförsvarsplaneringen utgör en påtaglig del av programmet.
- Några programpunkter är:
- Erfarenheter från terrorattacken på Drottninggatan
 - Öva Sverige för kris och krig
- Mer information om program och anmälan finns på www.easyfairs.com/sv/motesplats-samhaellssaekerhet-2017

**RÄDDNINGSTJÄNSTEN
STORGÖTEBORG**

VI SÖKER:

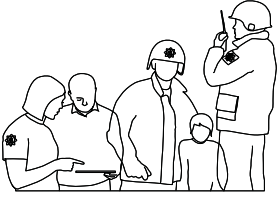
Brandman heltid

Vi behöver anställa ett flertal brandmän under 2017 och 2018. Sista ansökningsdag är söndag 15 oktober. Testdagar är 24-25 oktober.

Brandingenjörer

till Myndighetsavdelningen. Sista ansökningsdag är söndag 22 oktober.

Mer information:
www.rsgbg.se/jobba-hos-oss/lediga-jobb2/

Vi söker dig som vill vara med och utveckla en räddningstjänst som skapar trygghet säkerhet och omtanke för våra invånare.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Du behövs för Sveriges cybersäkerhet!

Till CERT-SE söker MSB it-säkerhetsspecialister, DESK-personal samt teknikinformatör

Läs mer på www.msb.se/jobb

MSB utvecklar, tillsammans med andra, individens och samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor och kriser.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Vill du påverka brandskyddet på nationell nivå?

Vi söker medarbetare inom området brandskydd och tillsyn

Läs mer på www.msb.se/jobb

MSB utvecklar, tillsammans med andra, individens och samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor och kriser.

**Storstockholms
brandförvar**

Brandmän för sommarvikariat 2018

Storstockholms brandförvar är Sveriges största brandförvar. Vårt uppdrag är att skapa trygghet för de som bor, verkar och vistas i våra medlemskommuner. Nu söker vi brandmän till sommaren 2018. Välkommen med din ansökan!

Läs mer på vår webbplats: www.storstockholm.brand.se

Storstockholms brandförvar är ett kommunalförbund som ansvarar för räddningstjänsten i tio kommuner: Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Bli brandman hos oss!

Vi söker kvinnor och män för sommarvikariat 2018.

Ansök senast 8 oktober!

Läs mer och sök på:
www.sbff.se/brandman

Storstockholms brandförsvär

Utbildningsenheten söker två medarbetare

Storstockholms brandförsvär söker två funktionsansvariga till utbildningsenheten. Du kommer att arbeta med utbildning av brandmän och kvalitetssäkring av våra operativa arbetssätt.

Läs mer på vår webbplats: www.storstockholm.brand.se

Vid frågor kontakta Fredrik Letzler, telefon: 08-454 87 00 eller e-post: fredrik.letzler@ssbf.brand.se

Storstockholms brandförsvär är ett kommunalförbund som ansvarar för räddningstjänsten i tio kommuner: Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

ÄR DU VÅR NYA FÖRBUNDS-DIREKTÖR?

Läs mer och ansök på
www.rtos.se/forbundsdirktor

Följ oss på webben: www.tjugofyra7.se

Nerikes Brandkår är ett kommunalförbund som svarar för räddningstjänsten i kommunerna Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Nora och Örebro.

Nerikes Brandkår söker flera Brandmän för tillsvidareanställning

Läs om tjänsterna på www.nerikesbrandkar.se/jobb

Nerikes Brandkår är ett kommunalförbund som svarar för räddningstjänsten i kommunerna Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Nora och Örebro.

Nerikes Brandkår söker Brandmän för sommarvikariat 2018

Läs om tjänsterna på www.nerikesbrandkar.se/jobb

Säkerhetssamordnare

Informationssäkerhetssamordnare

Samhällsskydd Mellersta Skaraborg söker två nya medarbetare med placering i Falköping. Välkommen med din ansökan senast 15 oktober!

falkoping.se/ledigajobb

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

VI SÖKER:

två enhetschefer

till Avdelningen för myndighetsärenden

Sista ansökningsdag:
söndag 22 oktober

Mer information:
www.rsgbg.se/jobba-hos-oss/lediga-jobb2/

Vi söker dig som vill vara med och utveckla en räddningstjänst som skapar trygghet säkerhet och omtanke för våra invånare.

Jobba med och för människor

Vi söker en
Avdelningschef för Brand och Säkerhet

Vi söker dig som har tydligt medborgarfokus och servicekänsla som utmärks av en vilja till förnyelse och utveckling inom trygg-, säkerhets- och samhällsbyggnadsfrågor.

Välkommen med din ansökan senast 24 oktober 2017

www.ornskoldsvik.se/ledigajobb

Vill du jobba med trygg energiförsörjning?

Tillsammans med dina kollegor bidrar du till att samhället har en god förmåga att förebygga och lindra konsekvenser av störningar och avbrott i energiförsörjningen.

Det är ett strategiskt och roligt uppdrag där du får verka för en trygg energiförsörjning med mycket varierande och breda arbetsuppgifter.

Låter det intressant? Läs mer om tjänsten på vår hemsida. Välkommen med din ansökan senast den 15 oktober 2017.

www.energimyndigheten.se

LYCKSELE KOMMUN

Räddningschef

Vi söker dig som vill bidra till tryggheten i Lycksele kommun och verka för en utvecklad och effektiv räddningstjänst.

Vi söker dig som är tydlig, prestigelös och lyhörd med ett engagerat ledarskap.

Läs mer och ansök:
www.lycksele.se/ledigajobb

HÄSSEHOLMS KOMMUN

här möts människor för att leva, uppleva, arbeta och lära

Räddningstjänsten söker

Brandingenjör

till olycksförebyggande verksamhet

Brandingenjör eller motsvarande

till operativ verksamhet

Sista ansökningsdag: 2017-10-15

Läs mer om tjänsten:
www.hassleholm.se/jobb

► Hässleholm nästa.

BOHUS RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUND

söker

Enhetschef

till förebyggande avdelningen

Du som drivs av förändrings- och utvecklingsarbete samt har vilja och förmåga att lyfta dina medarbetare är välkommen att söka dig till oss.

Läs mer om tjänsten
www.bohusraedningstjanstforbund.se/jobb

Annonsera i Tjugofyra7

Ska ni rekrytera personal inom området samhällsskydd och beredskap? Då är Tjugofyra7 rätt tidning att annonsera i.

Nästa nummer: Nr 36 kommer ut 12 december.

Annonsbeställning: förhandsbokning senast 23 november, färdigt manus senast 30 november.

Kontakt: ring eller e-posta redaktionen (se sid 2), i första hand Per Larsson.

FAKTA OM ANNONSERING

Pris: 20 kronor per spaltmilimeter.

Priset multiplicerar du fram enligt följande: antal spalter x höjd i millimeter x 20 kronor.

Exempel: en tvåspaltig annons som är 100 mm hög kostar 4 000 kr.

2 x 100 x 20 kr = 4 000 kr

Spaltbredder:
1 spalt 42 mm
2 spalter 88 mm
3 spalter 135 mm
4 spalter 181 mm
5 spalter 227 mm.
Max höjd är 292 mm.

Enkel hjälp för bättre beredskap

■ Kartlägger publika evenemang – ökad insikt hos arrangörer och blåljus

GÖTEBORG

En enkel blankett att fylla i för arrangörer när de söker tillstånd hos polisen.

Det ska hjälpa blåljusorganisationerna att ha relevant beredskap och höja säkerheten vid publika evenemang.

Arbetssättet ska bli användbart över hela landet.

– Den information arrangören ger oss via det här verktyget ger de svar vi som organisationer behöver för att förbättra oss, säger Andreas Berner, regionutvecklare inom prehospital samordning vid Västra Götalandsregionen.

Med 1,2 miljoner från MSBs krisberedskapsanslag 2016 fick Västra Götalandsregionen stöd för projektet som sker i samarbete med Göteborgs universitet, polisen, räddningstjänsten, arrangörer och Göteborgs kommun.

Men arbetet började långt tidigare. Efter katastrofbranden på Backaplan 1998 gjordes en enkät kring risker i länet. Senare har studier genomförts där risker vid evenemang kartlagts och poängsatts, vilket gav ett första verktyg för blåljusorganisationerna.

– Vi fick ett verktyg med hög träffsäkerhet. Nu har det förenklats till något som arrangörerna lätt kan använda, samtidigt som vi har fortsatt hög validitet, säger Eric Carlström, professor i vårdvetenskap vid Göteborgs universitet.

Stora idrotts- och musikevenemang och demonstrationer medför oftast extra beredskap. Men nu handlar det om ett helhetsgrepp. I Västra Götaland genomförs ett mycket stort antal arrangemang varje år. Prioriterat är att kartlägga risker.

– Dimensionera resurser är svårt. Vi behövde ett verktyg för att se var risker finns och hur vi utifrån dem kan samordna blåljusorganisationerna, säger Andreas Berner.

Alla blåljusorganisationerna och en rad arrangörer har varit involverade i arbetet, med fiktiva arrangemang har former för

Arrangörer får fylla i en blankett i samband med ansökan om tillstånd hos polisen. Eric Carlström, Andreas Berner och Amir Khorram Manesh har varit med och tagit fram verktyget.

FOTO: PER LARSSON

arbetet hittats. I den pilotstudie som nu pågår används modellen på 20 slumpmässigt valda, riktiga evenemang.

– Alla organisationer tycker det är ett viktigt verktyg och det är dessutom ett sätt att få bättre kontakt med arrangörer, säger Eric Carlström.

Målet är att modellen ska vara färdig vid årsskiftet, därefter handlar det om hur den ska införas.

I praktiken innebär det att när arrangörer söker tillstånd hos polisen för evenemang följer det med en blankett, kallad samverkansmall, att fylla i. Där finns bland annat frågor om det finns risk för stora folksamlingar på liten yta, om det finns evakueringsplan, om det finns vårdresurser på plats, om det serveras alkohol.

Arrangören får också med svarsalternativ göra en egen

Dimensionera
"Vi behövde ett verktyg för att se var risker finns och hur vi utifrån dem kan samordna blåljusorganisationerna."

Andreas Berner, regionutvecklare prehospital samordning, Västra Götalandsregionen

riskbedömning av evenemang.

– Blanketten är frivillig att fylla. Men jag hoppas det blir ett krav. Polisen, liksom räddningstjänst och arrangörer som deltagit i projektet ser nytta med den, säger Andreas Berner.

Avsikten är också att blanketten ska höja medvetenheten hos arrangörer.

– Vissa frågor är till för att väcka dem, exempelvis om de har evakueringsplan. Det kan ju få en del att hicka till och sedan göra en sådan, säger Eric Carlström.

Verktyget ska ge bättre insikt hos både arrangörer och blåljusorganisationer, kartlägga vad som kan bli allvarliga händelser.

Blanketter som fyllts i kommer att förmedlas vidare till blåljusorganisationerna.

– Det ger ett nätverksbyggande, man får veta varandras förhållanden och kan diskutera hur olika evenemang prioriteras. Det blir mer frågor om samverkan än om resurser och kan skapa det goda samverkanssamtalet, säger Carlström.

Arrangörer av större evenemang köper ibland in vårdresurser som beredskap.

– Hur gör vi för att arrangö-

ren ska känna sig medansvarig? Vilka resurser som köpts in är ibland okänt för sjukvårdshuvudmannen. Genom blanketten kan vi säkerhetsställa att denna information når oss och möjliggöra bättre kommunikationsvägar mellan arrangör och övriga aktörer, säger Amir Khorram Manesh, beredskapsöverläkare i Västra Götalandsregionen.

Tanken är att modellen som tagits fram i Västra Götaland ska kunna användas i hela landet. 27-28 november arrangerar Västra Götalandsregionen en nationell konferens i Göteborg om säkerhet vid publika evenemang, där kommer arbetet att presenteras. En rapport kommer också att ges ut.

PER LARSSON

Fotnot: information om konferensen finns på vregion.se/massgathering2017.